

III

(Egyéb jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG HATÁROZATA (83/19/COL)

(2019. november 28.)

Trondheim Spektrum (Norvégia)[2020/413]

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG (a továbbiakban: Hatóság),

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra (a továbbiakban: EGT-megállapodás) és különösen annak 61. és 62. cikkére,

tekintettel az EGT-megállapodás 26. jegyzőkönyvére,

tekintettel az EFTA-államok közötti, Felügyeleti Hatóság és Bíróság létrehozásáról szóló megállapodásra (a továbbiakban: felügyeleti és bírósági megállapodás) és különösen annak 24. cikkére,

tekintettel a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyvére és különösen annak I. része 1. cikkének (2) bekezdésére és II. része 7. cikkének (3) bekezdésére,

tekintettel a 195/04/COL (módosított) hatósági határozatra,

miután felkérte az érdekelt feleket észrevételeik megtételére és tekintettel a benyújtott észrevételekre,

mivel:

I. TÉNYEK

1. ELJARAS

1.1. ELSŐ PANASZ

- (1) A Hatósághoz 2017. március 14-én panaszt ⁽¹⁾ nyújtottak be, amely szerint Trondheim önkormányzata (a továbbiakban: önkormányzat) jogellenes állami támogatást nyújtott a Trondheim Spektrum AS vállalatnak (a továbbiakban: TS), annak a vállalatnak, amely tulajdonolja és üzemelteti a norvégiai Trondheimben található, Trondheim Spektrum nevű többcélú sportlétesítményt. A Hatóság 2017. március 27-i levelében felkérte a norvég hatóságokat, hogy tegyék meg észrevételeiket a panasszal kapcsolatban ⁽²⁾. A norvég hatóságok a 2017. június 2-án kelt levelükben válaszoltak ⁽³⁾.

1.2. MÁSODIK PANASZ

- (2) A Hatósághoz 2017. július 27-én egy második panasz ⁽⁴⁾ is érkezett, amelyben szintén azt állították, hogy az önkormányzat jogellenes állami támogatást nyújtott a TS-nek. A Hatóság 2017. augusztus 24-i levelében felkérte a norvég hatóságokat, hogy tegyék meg észrevételeiket ⁽⁵⁾. Ugyanebben a levélben a Hatóság további tájékoztatást kért a norvég hatóságoktól az első panaszhoz fűzött észrevételeikkel kapcsolatban. A 2017. szeptember 1-jén kelt levelében a Hatóság további információkat küldött a norvég hatóságoknak a második panaszról ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ 847105. és 848590–848601. sz. dokumentum.

⁽²⁾ 849708. sz. dokumentum.

⁽³⁾ 859505., 859499., 859501. és 859503. sz. dokumentum.

⁽⁴⁾ 867151., 868181. és 868182. sz. dokumentum.

⁽⁵⁾ 870428. sz. dokumentum.

⁽⁶⁾ 870360. sz. dokumentum.

- (3) A norvég hatóságok a 2017. szeptember 20-i levelükben előadták a második panasszal kapcsolatos észrevételeiket, és benyújtották a Hatóság által az első panasszal kapcsolatban kért információkat ⁽⁷⁾. 2017. szeptember 29-én, az Oslóban megrendezett, több kérdést tárgyaló éves ülésen tovább tárgyalták az ügyet. Ezt követően egy emlékeztető levélben összegezték a vitát ⁽⁸⁾.

1.3. TÁJÉKOZTATÁSI KÉRELEM

- (4) A Hatóság 2017. október 20-án tájékoztatási kérelmet küldött a norvég hatóságoknak ⁽⁹⁾. 2017. november 22-én a norvég hatóságok és a Hatóság videokonferenciát tartottak, hogy megvitassák a tájékoztatási kérelmet. A norvég hatóságok 2017. december 8-i levelükben válaszoltak ⁽¹⁰⁾.

1.4. A MÁSODIK PANASZOS ÁLTAL SZOLGÁLTATOTT TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

- (5) A második panaszos 2017. szeptember 19-én további információkat nyújtott be ⁽¹¹⁾. A második panaszos 2017. november 6-án kiegészítő információkat nyújtott be ⁽¹²⁾. A Hatóság 2017. november 9-én tájékoztatta a norvég hatóságokat az egyik panaszos által szolgáltatott további információkról ⁽¹³⁾. A norvég hatóságok és a Hatóság 2017. november 22-én és december 13-án videokonferencián vitatták meg az ügyet. A norvég hatóságok 2017. december 1-jén további tájékoztatást adtak a Hatóságnak ⁽¹⁴⁾.
- (6) A második panaszos 2018. október 26-án további kiegészítő információkat nyújtott be ⁽¹⁵⁾.

1.5. TOVÁBBI TÁJÉKOZTATÁS KÉRÉSE

- (7) A Hatóság 2018. január 16-án tájékoztatási kérelmet küldött a norvég hatóságoknak ⁽¹⁶⁾, amelyre azok a 2018. február 1-jén és 5-én kelt leveleikben válaszoltak ⁽¹⁷⁾.

1.6. A 2019. ÉVI BÉRLETI SZERZŐDÉS BEJELENTÉSE

- (8) A norvég hatóságok 2018. november 29-én ⁽¹⁸⁾ egy bérleti szerződést jelentettek be (a továbbiakban: 2019. évi bérleti szerződés), amely a tervek szerint 2019. december 1-jén lép hatályba. A Hatóság 2019. január 28-án kelt levelében további tájékoztatást kért a norvég hatóságoktól. A norvég hatóságok 2019. február 21-i levelükben válaszoltak ⁽¹⁹⁾.
- (9) A norvég hatóságok és a Hatóság 2019. március 13-án videokonferencián vitatták meg az ügyet. Az ülést követően a norvég hatóságok további információkat nyújtottak be ⁽²⁰⁾. 2019. március 18-án a norvég hatóságok további tájékoztatást adtak ⁽²¹⁾. A norvég hatóságok és a Hatóság 2019. június 11-én, július 15-én és október 18-án videokonferencián vitatták meg az ügyet.

⁽⁷⁾ 874440. és 874442. sz. dokumentum.

⁽⁸⁾ 876728. sz. dokumentum.

⁽⁹⁾ 877379. sz. dokumentum.

⁽¹⁰⁾ 887522., 887524. és 887526. sz. dokumentum.

⁽¹¹⁾ 874067. sz. dokumentum.

⁽¹²⁾ 881377. sz. dokumentum.

⁽¹³⁾ 888352. sz. dokumentum.

⁽¹⁴⁾ 885827., 885829., 888351. és 888354. sz. dokumentum.

⁽¹⁵⁾ 936140. sz. dokumentum.

⁽¹⁶⁾ 888021. sz. dokumentum.

⁽¹⁷⁾ 896723., 896725., 896727. és 896729. sz. dokumentum.

⁽¹⁸⁾ 1040641., 1040643., 1040645., 1040647. és 1040649. sz. dokumentum.

⁽¹⁹⁾ 1054292., 1054294., 1054296. és 1054298. sz. dokumentum.

⁽²⁰⁾ 1059166., 1059170. és 1059171. sz. dokumentum.

⁽²¹⁾ 1059842–1059848. sz. dokumentum.

1.7. AZ ÁLTALÁNOS CSOPORTMENTESSÉGI RENDELET SZERINTI ADATLAP A TŐKEEMELÉSRŐL

- (10) A norvég hatóságok 2018. december 10-én benyújtották az általános csoportmentességi rendelet ⁽²²⁾ szerinti adatlapot ⁽²³⁾ a TS-nek biztosított ad hoc támogatásról, amelyet 55 millió norvég korona (mintegy 5,68 millió euro) összegű tőkeemelés formájában nyújtottak, azt állítva, hogy ez az intézkedés csoportmentességre jogosult.

1.8. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

- (11) A Hatóság a 32/19/COL határozattal (a továbbiakban: az eljárás megindításáról szóló határozat) hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményezett. 2019. május 2-i levelükben ⁽²⁴⁾ a norvég hatóságok az észrevételek megtételére, valamint az intézkedések értékeléséhez szükség összes dokumentum, információ és adat benyújtására nyitva álló 2019. május 20-i határidő meghosszabbítását kérték. 2019. május 10-i levelében ⁽²⁵⁾ a Hatóság beleegyezett a határidő 2019. június 20-ig történő meghosszabbításába. 2019. június 19-én a norvég hatóságok a határidő újabb meghosszabbítását kérték 2019. augusztus 30-ig, amibe a Hatóság 2019. június 20-án beleegyezett ⁽²⁶⁾.
- (12) A norvég hatóságok 2019. augusztus 30-i levelükben ⁽²⁷⁾ válaszoltak az eljárás megindításáról szóló határozatra.
- (13) Az eljárás megindításáról szóló határozatot 2019. május 23-án kihirdették az Európai Unió Hivatalos Lapjában és az EGT-kiegészítésben ⁽²⁸⁾. A Hatóság észrevételeket kapott egy érdekelt féltől, az egyik panaszostól. A Hatóság a 2019. június 27-i levelében ⁽²⁹⁾ továbbította ezeket az észrevételeket a norvég hatóságoknak, és lehetőséget adott nekik a válasza. A norvég hatóságok a 2019. augusztus 30-i levelükben ⁽³⁰⁾ megjegyzéseket fűztek az érdekelt felek észrevételeihez.

2. HATTER-INFORMACIÓK

- (14) Az önkormányzat célul tűzte ki, hogy sportolási és szabadidős tevékenységekre alkalmas létesítményeket biztosítson Trondheim lakói számára. A Trondheim Spektrum kis és nagy sportrendezvényeknek, valamint más eseményeknek, például koncerteknek, kereskedelmi vásároknak és kongresszusoknak ad otthont. Például 2020-ban a Trondheim Spektrumban fogják megrendezni a férfi és női kézilabda-Európa-bajnokságot.
- (15) 2004-ben az önkormányzat elvként mondta ki, hogy az önkormányzat sportklubjai számára költségmentesen bocsátja rendelkezésre a létesítményeket. Ez a családjuk jövedelmi szintjétől függetlenül megkönnyíti a gyermekek és a fiatalok sportolását.
- (16) Azon célkitűzésének teljesítése érdekében, hogy sportlétesítményeket biztosítson a polgárai számára, az önkormányzat számos sportlétesítményt tulajdonol és üzemeltet, de bérel is harmadik felek által tulajdonolt és üzemeltetett létesítményeket. Az önkormányzat a TS-től, saját létesítményekkel rendelkező sportkluboktól, egyéb állami hatóságoktól (középiszkolákban és más hasonló épületekben) és – nagyon korlátozott mértékben – magánlétesítményektől is vásárol kapacitást.
- (17) Az önkormányzat ezekben a létesítményekben különleges bérleti szerződések alapján bérel kapacitást, a teljes kapacitást pedig díjmentesen elosztja a sportklubok között. A kapacitások elosztásának feladatával a helyi Sporttanácsot (*Idrettsrådet*) bízta meg, amely szervezeti szempontból a Norvég Sportszövetséghez (*Norges idrettsforbund*) tartozik.
- (18) Az önkormányzat a teljes elérhető kapacitást a helyi Sporttanács rendelkezésére bocsátja. A Sporttanács az önkormányzat által rendelkezésre bocsátott kapacitás elosztása céljából létrehozott egy bizottságot. A bizottság a rendelkezésre bocsátott órákat a Sporttanács által meghatározott iránymutatások alapján osztja el.

⁽²²⁾ A Bizottság 651/2014/EU rendelete (2014. június 17.) a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról (HL L 187., 2014.6.26., 1. o.), amelyet az EGT-megállapodás XV. mellékletének 1j. pontja említ, lásd az EGT Vegyes Bizottság 152/2014 határozatát (HL L 342., 2014.11.27., 63. o., és a 71. sz. EGT-kiegészítés, 2014.11.27., 61. o.). A rendeletet a 651/2014/EU rendeletnek a kikötői és repülőtéri infrastruktúrákra irányuló támogatás, a kulturát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatásra és a sportlétesítményekre és multifunkcionális szabadidős létesítményekre nyújtott támogatásra vonatkozó bejelentési határértékek, továbbá a legkülső régiókban biztosított regionális működési támogatási programok tekintetében, valamint a 702/2014/EU rendeletnek a támogatható költségek összegének meghatározása tekintetében történő módosításáról szóló, 2017. június 14-i (EU) 2017/1084 bizottsági rendelet (HL L 156., 2017.6.20., 1. o.) módosította, lásd az EGT Vegyes Bizottság 185/2017 határozatát (HL L 174., 2019.6.27., 56. o.; 52. sz. EGT-kiegészítés, 2019.6.27., 67. o.).

⁽²³⁾ 82883. sz. ügy, GBER 30/2018/Sports.

⁽²⁴⁾ 1067253. sz. dokumentum.

⁽²⁵⁾ 1068858. sz. dokumentum.

⁽²⁶⁾ 1079516. sz. dokumentum.

⁽²⁷⁾ 1085424. sz. dokumentum.

⁽²⁸⁾ HL C 177., 2019.5.23., 27. o.; 41. sz. EGT-kiegészítés, 2019.5.23., 1. o.

⁽²⁹⁾ 1078019. sz. dokumentum.

⁽³⁰⁾ 1085424. sz. dokumentum.

- (19) A TS tulajdonában áll és a TS üzemelteti a Trondheim Spektrum nevű, Trondheim központjában található többcélú létesítményt. A létesítményben nyolc többcélú csarnok van. A csarnokokat a helyi sportklubok edzései, kis és nagy sportesemények és egyéb rendezvények, például koncertek, kereskedelmi vásárok és kongresszusok lebonyolítására használják.
- (20) A TS története egészen a Nidarøhallen vállalatig nyúlik vissza, amelyet 1961-ben alapítottak egy trondheimi sport- és kiállítócsarnok megépítése és üzemeltetése céljából. 2002. június 5-én a vállalat nevét Trondheim Spektrum AS-re változtatták.
- (21) A TS többségi részvényese az önkormányzat volt, és most is az. Az önkormányzaté a részvények 99,68 %-a ⁽³¹⁾.
- (22) A létesítmény első részének építését 1963-ban fejezték be (A és B csarnok). A létesítményt négy alkalommal bővítették: 1971-ben (C csarnok), 1980-ban (G csarnok), 1988-ban (D és E/H csarnok) és 2000-ben (F csarnok).
- (23) 2017 nyara óta a Trondheim Spektrumban jelentős felújítás és bővítés zajlik.
- (24) Az önkormányzat kapacitásokat bérel a TS-től, hogy azokat a Sporttanács rendelkezésére bocsássa. A bérleti szerződés alapján a Trondheim Spektrumot szeptembertől májusig főként az ifjúsági sport számára tartják fenn ⁽³²⁾. A szeptember és május közötti időszak megmaradt kapacitásait, valamint az év fennmaradó részének teljes kapacitását a TS egyéb sporttevékenységek, kereskedelmi vásárok és koncertek stb. céljára bérlébe adja. A TS számos vásárt rendez, többek között egy éves halászati ipari vásárt is. A TS emellett egy elárusítóhely, egy kávézó és egy étterem üzemeltetéséből is tesz szert bevételre.
- (25) A TS jövőbeli üzleti terve azt célozza meg, hogy a bevételeinek hasonló és nagyjából egyenlő részaránya származzon az önkormányzattal kötött bérleti szerződésből és más tevékenységekből, ahogy az korábban jellemző volt. ⁽³³⁾

3. AZ INTEZKEDÉSEK ISMERTETÉSE

3.1. LÉTEZŐ TÁMOGATÁSI INTÉZKEDÉSEK

- (26) Az eljárás megindításáról szóló határozat több különböző, a TS-nek nyújtott feltételezett támogatási intézkedéssel foglalkozott. Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság nem értékelte azon intézkedések jellegét, amelyek, ha támogatások lennének, az EFTA-államok közötti, Felügyeleti Hatóság és Bíróság létrehozásáról szóló megállapodás 3. jegyzőkönyve (a továbbiakban: a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve) II. része 1. cikkének b) pontja értelmében létező támogatásnak minősülne. Ezek az intézkedések ezért nem tartoznak a határozat hatálya alá. A szóban forgó intézkedések a következők: i. önkormányzati hitel (1. intézkedés); ii. önkormányzati kezességvállalás (2. intézkedés); iii. haszonbérleti szerződések (3. intézkedés); és iv. a Szerencsejáték Alap rendszere keretében nyújtott támogatás (8. intézkedés). ⁽³⁴⁾

3.2. FELTÉTELEZETT TÁMOGATÁSI INTÉZKEDÉSEK

- (27) Az eljárás megindításáról szóló határozat (120) bekezdésében bemutatottak szerint a hivatalos vizsgálat a következő intézkedésekre terjedt ki:
- 4. intézkedés (részben): a TS és az önkormányzat között létrejött bérleti szerződés, amelyet a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra kötöttek meg,
  - 5. intézkedés: a TS és az önkormányzat között létrejött új, 2019. évi bérleti szerződés (bejelentették),
  - 6. intézkedés: a Trondheim Spektrum bővítésének és felújításának új és nem várt költségeihez kapcsolódó tőkeemelés,
  - 7. intézkedés: az infrastruktúra költségeinek finanszírozása,
  - 9. intézkedés: a Nordea és a TS közötti hitelmegállapodáshoz kapcsolódó hallgatólagos kezességvállalás.

⁽³¹⁾ 1085422. sz. dokumentum, 11. o.

⁽³²⁾ Ebben az időszakban a TS összesen 3000 órára jogosult használni a létesítményt.

⁽³³⁾ 1040641. sz. dokumentum, 4. o.

⁽³⁴⁾ 1–3. és 8. intézkedés. Az új és a létező támogatásokkal kapcsolatos következtetéseket lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (120) bekezdésében.

- (28) Az intézkedések részletesebb ismertetése céljából a Hatóság felhívja a figyelmet az eljárás megindításáról szóló határozat 4. szakaszára.

3.3. 4. intézkedés – az 1999 és 2017 közötti időszakra megkötött bérleti szerződések

- (29) A Trondheim Spektrum kapacitásának nagy részét hagyományosan a sportklubok számára használták fel a TS és az önkormányzat között létrejött bérleti szerződések alapján. Az önkormányzat az 1963-as megnyitása óta bérlő a létesítményt. 1990 és 2002 között az önkormányzat évente mintegy 12 millió norvég koronáért bérelt létesítményeket a Trondheim Spektrumtól.
- (30) A panaszosok érvelése szerint a bérleti díj meghaladta a piaci szintet. Ez azt jelenti, hogy a bérleti díj a TS igényein alapult, és nem az önkormányzat által igényelt kapacitáson. A panaszosok azt állítják, hogy a bérleti díj sohasem piaci alapon zajló tárgyalásokon alapultak, hanem azokról egyoldalúan az önkormányzat helyhatósági tanácsa döntött.
- (31) A norvég hatóságok szerint az önkormányzat által a TS-nek fizetett bérleti díj megfelelt a piaci feltételeknek, és így nem tartalmaz állami támogatást. Arra az esetre, ha a Hatóság más következtetést vonna le, a norvég hatóságok azzal érvelnek, hogy bármilyen új támogatás minden esetben összeegyeztethető lenne az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével.
- (32) Az eljárás megindításáról szóló határozathoz vezető eljárás során a norvég hatóságok azt állították, hogy a bérleti szerződések egy létező támogatási program részét képezik. Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság azt az előzetes véleményt fogalmazta meg, hogy az 1999 és 2017 közötti időszakra megkötött bérleti szerződések nem minősülnek támogatási programnak. A norvég hatóságok az eljárás megindításáról szóló határozathoz fűzött észrevételeikben nem emeltek kifogást a Hatóság ezzel kapcsolatos előzetes véleményével szemben.
- (33) A felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve II. része 15. cikkének (1) bekezdése alapján a Hatóságnak a támogatás visszatérítésével kapcsolatos hatáskörére tízéves jogvesztő határidő vonatkozik. A jogvesztő határidő azon a napon kezdődik, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezettnek egyedi támogatás formájában vagy támogatási program részét képező támogatás formájában nyújtják. A Hatóság által a jogellenes támogatással kapcsolatban hozott bármilyen intézkedés megszakítja a jogvesztő határidőt ⁽³⁵⁾.
- (34) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság csak azokat a bérleti szerződéseket értékelte, amelyek esetében a jogvesztő határidő még nem járt le ⁽³⁶⁾. A Hatóság úgy ítélte meg, hogy a jogvesztő határidő 2017. március 27-én megszakadt ⁽³⁷⁾.
- (35) Ennek megfelelően a következő bérleti szerződések esetében tűnik úgy, hogy a jogvesztő határidő nem járt le:
- a) a 2007–2008-as időszakra vonatkozó bérleti szerződés;
  - b) a 2009–2010-as időszakra vonatkozó bérleti szerződés; valamint
  - c) a 2011. évi bérleti szerződés (amelyet évente megújítottak).
- (36) Ez azért van így, mert a norvég hatóságok által szolgáltatott információk alapján úgy tűnik, hogy a bérleti szerződés 2008. január 1-jén lépett hatályba ⁽³⁸⁾, és – ezzel ellentétes értelmű értesítés hiányában – ezt az időpontot kell annak a napnak tekinteni, amikor a bérleti szerződés alapján bármilyen támogatást nyújtottak.
- (37) A Hatóság azonban az eljárás megindításáról szóló határozatban megállapította, hogy a 2007-ben hatályos bérleti szerződésről nincsenek információi, mivel a norvég hatóságok által a 2007–2008-as szerződést megelőző szerződésként feltüntetett bérleti szerződés 2006. december 31-én lejárt. A Hatóságnak nem volt információja arról sem, hogy mikor írták alá a 2007–2008-as bérleti szerződést, és hogy az aláírás időpontja lehetett-e az a nap, amikor a szerződés alapján bármilyen támogatást nyújtottak.
- (38) A norvég hatóságok az eljárás megindításáról szóló határozathoz fűzött észrevételeikben kifejtették, hogy nem tudták benyújtani a 2007-ben hatályos bérleti szerződést, mivel úgy tűnik, hogy nem kötöttek írásos szerződést. A norvég hatóságok kijelentették, hogy a bérleti díjat az előző időszakra vonatkozó bérleti szerződés alapján fizették meg, ami arra utal, hogy a szerződést – a norvég szerződési joggal összhangban – hallgatólagosan meghosszabbították. Mindenesetre a norvég hatóságok által szolgáltatott információk között szerepel, hogy az önkormányzat mennyi bérleti díjat fizetett egy meghatározott kapacitásmennyiségért.

⁽³⁵⁾ A felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve II. része 15. cikkének (2) bekezdése.

⁽³⁶⁾ A továbbiakat lásd az eljárás megindításáról szóló határozat 5.1.6.4. szakaszában.

⁽³⁷⁾ Lásd az eljárás megindításáról szóló határozat 5.1.6. szakaszát.

⁽³⁸⁾ 859501. sz. dokumentum, Q. melléklet.

- (39) A Hatóság ezzel kapcsolatban nem kért további tájékoztatást, mivel a norvég hatóságok a jogvesztő határidő Hatóság általi megítélésével kapcsolatban nem emeletek kifogást, a bérleti szerződés alapján fizetett összegről pedig információt szolgáltattak. A dokumentumok hiánya ezért nem befolyásolja azt, hogy a Hatóság e határozatban értékelni tudja-e az intézkedést.

3.4. 5. INTÉZKEDÉS – A 2019. ÉVI BÉRLETI SZERZŐDÉS – ÉRTESÍTÉS

- (40) A fenti (8) preambulumbekkezdésben leírtak szerint a norvég hatóságok bejelentették a 2019. évi bérleti szerződést. A TS és az önkormányzat új bérleti szerződést kötött, amely 2019. december 1-jén lép hatályba ⁽³⁹⁾. A szerződés 2035. április 30-án jár le.
- (41) A norvég hatóságok kifejtették, hogy ez a bérleti szerződés a korábbi bérleti szerződések elvein alapul. A norvég hatóságok azt is kifejtették, hogy az új bérleti szerződés jelentősen növeli a sportklubok rendelkezésére bocsátott kapacitást. Az új bérleti szerződés alapján évente összesen 16 848 órát vesznek bérebe, szemben a korábbi 12 500 órával. Az új bérleti szerződés az óránkénti bérleti díjat is megemeli, a korábbi körülbelül 1200 norvég koronáról 1700 norvég koronára (kb. 124 euróról 176 euróra). Ennek az emelésnek két oka van. Egyrészt az önkormányzat által korábban fizetett bérleti díjat az 1989-es és 1990-es szint alapján rögzítették, és az évek során nem igazították ki. Másrészt a rugalmasságot biztosító és a többféle sportra való felhasználást lehetővé tevő építési beruházás költségei miatt az egy négyzetméterre eső működési költségek messze meghaladják a meglévő helyszín egy négyzetméterre eső költségeit.
- (42) Mindkét panaszos azzal érvelt, hogy az új bérleti szerződés szerinti bérleti díj meghaladja a piaci szintet, mivel az a TS szükségletein és nem az önkormányzat által igényelt kapacitáson alapul. A panaszosok azt állítják, hogy a bérleti díj nem piaci alapon zajló tárgyalásokon alapul, hanem azt azzal a céllal határozták meg, hogy fedezzék a Trondheim Spektrum bővítésének építési költségeit.
- (43) Az egyik panaszos azt állította továbbá, hogy a bővítési és felújítási projekt fő költségelemei olyan tevékenységekre vonatkozó követelményekhez kapcsolódtak, amelyek eltértek a bérleti szerződés körébe tartozó tevékenységektől, mint amilyenek például a koncertek, hivatásos sportrendezvények és vásárok. Az egyik panaszos szerint ebből adódóan a különböző tevékenységek közötti költségmegosztás helytelen, mivel a sportklubok szükségleteit alacsonyabb költségen is ki lehetett volna elégíteni.
- (44) A norvég hatóságok szerint az önkormányzat által a TS-nek az új bérleti szerződés alapján fizetett bérleti díj megfelelt a piaci feltételeknek, és így nem tartalmaz állami támogatást. Arra az esetre, ha a Hatóság nem tudná kizárni az állami támogatás fennállását az új bérleti szerződésben, a norvég hatóságok az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontjával összeegyeztethető támogatásként bejelentették a bérleti szerződést.

3.5. 6. INTÉZKEDÉS – AZ ÚJ ÉS NEM VÁRT KÖLTSÉGEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TŐKEEMELÉS – CSOPORTMENTESSÉG

- (45) A fenti (10) preambulumbekkezdésben leírtak szerint a norvég hatóságok 2018. december 10-én az általános csoportmentességi rendelet szerinti adatlapot ⁽⁴⁰⁾ nyújtottak be a TS-nek tőkeemelés formájában nyújtott, 55 millió norvég korona (mintegy 5,68 millió euro) összegű ad hoc támogatásról. A norvég hatóságok az általános csoportmentességi rendelet 55. cikke alapján biztosították a tőkeemelést a TS-nek.
- (46) Elsősorban a projekt hatókörének 2018-as módosítása miatt a költségvetés 536 millió norvég koronáról 591 millió norvég koronára (mintegy 61,05 millió euróra) emelkedett ⁽⁴¹⁾. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a TS a meglévő eszközökkel vagy további piaci finanszírozás bevonásával nem tudja fedezni a többletköltségeket. Ezért 2018. július 6-án tőkeemelést kért. A tőkeinjekciót 2018. december 5-én adták meg.
- (47) A norvég hatóságok szerint az 55 millió norvég korona többletköltség a következőknek tudható be:
- új költségek: a projekt módosítása 40,5 millió norvég korona többletköltséggel jár,

⁽³⁹⁾ Az új bérleti szerződés feltétele, hogy az megfeleljen a piaci feltételeknek. A szerződés megengedi, hogy az önkormányzat a piacgazdasági befektető elvének megerősítése érdekében kiigazítsa a szerződést, ha a Hatóság ezt megkövetelné. A 2019. évi bérleti szerződés 12. cikke a következőképpen szól (norvég nyelven): „Denne avtalen forutsettes å vere inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstille eventuelle føringer/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstille markedsinvestorprinsippet.” A 887522. sz. dokumentum, 7. o.

⁽⁴⁰⁾ 82883. sz. ügy, GBER 30/2018/Sports

⁽⁴¹⁾ A TS becslései szerint az összköltség 595,4 millió norvég korona. Az önkormányzat azonban csak 591 millió norvég korona folyósításába egyezett bele.

- nem várt költségek: a költségvetés túllépése 14,5 millió norvég koronával.
- (48) A norvég hatóságok kifejtették, hogy mivel a TS tőkeáttétele már így is magas, az említett többletköltségek fedezésére az újabb hitelek helyett a friss tőkét részesítették előnyben. Így a piacon nehéz lett volna finanszírozást szerezni (újabb hitel formájában). A TS ezért a szükséges finanszírozás megszerzése céljából a tulajdonosaihoz fordult.
- (49) Az önkormányzat abban az időben a TS többségi tulajdonosa volt (kb. 78 %-ban), a többi tulajdonos nem jelezte, hogy részt kívánna venni a tőkeemelésben ⁽⁴²⁾. Az önkormányzatnak így döntenie kellett: többletforrást biztosít, és várja a projekt befejezését, vagy pedig elfogadja, hogy a TS nem képes befejezni a projektet a módosított, végleges terveknek megfelelően, amelyeket azt követően fogadtak el, hogy megkezdődtek az eredeti projekt munkái.
- (50) A norvég hatóságok szerint több olyan megfontolás volt, amely szerint a tőkeinjekció előnyös a TS többségi tulajdonosa, az önkormányzat számára.
- (51) A csarnok további 3200 ülőhellyel történő kibővítése lehetővé teszi, hogy a TS nagyobb rendezvényeknek adjon otthont, ami vonzóbbá teszi a helyszínt a rendezvényszervezők számára. A TS arra számít, hogy évente négy-hat ilyen nagy rendezvényt lesz képes megszervezni. A bérleti díjon felül a nagy rendezvények a VIP-rendezvények, a vendéglátás és ruhatári bevételek formájában további bevételeket termelnek. Így azzal lehetett számolni, hogy a bővítés valószínűleg jelentősen növeli a TS bevételeit.
- (52) A norvég hatóságok kijelentették, hogy a felújítás a TS tőkeemelés iránti kérelme előtt kezdődött meg. A munka már azelőtt elindul, hogy véglegesítették volna a projekt végrehajtására vonatkozó részletes tervet. Azért kellett sietni az építés megkezdésével, mert biztosítani kellett, hogy időben befejezzék a projektet ahhoz, hogy a TS 2020-ban meg tudja rendezni a férfi és női kézilabda-Európa-bajnokságot.
- (53) A TS nem csak a bérleti díjakból tesz szert jelentős bevételekre, hanem a jegybevételekből is. Ezért valószínűsíthető volt, hogy a 3200 új ülőhely több jegybevételt fog termelni, különösen mert a bővítés lehetővé tette, hogy a TS olyan rendezvényeket fogadjon, mint a „Disney On Ice” jégfesztivál.
- (54) A bővítéssel szembeni másik lehetőség az volt, hogy ideiglenes ülőhelyeket szerelnek fel az Európa-bajnokságra és más nagy rendezvényekre. Az ideiglenes ülőhelyek felszerelése és leszerelése mintegy 11 napot venne igénybe, amely időszak alatt a TS-nek minden sporttevékenység tekintetében le kellene zárnia a csarnokot. Az ideiglenes ülőhelyek használata ezért csökkentette volna a TS bevételeit.
- (55) Az emelőberendezések megnövekedett kapacitása és a kibővített tárolólétesítmények következtében csökkennek a költségek és nő a hatékonyság. Az emelőberendezések megnövekedett kapacitása azt jelenti, hogy a felszereléseket biztonságosan és hatékonyan lehet szállítani a létesítmények különböző területeire. Már maga a hatékonyság is minden bizonnyal költségmegtakarítást jelent a TS számára a mindennapi üzemeltetést illetően. A másik lehetőség az volt, hogy a felszereléseket manuálisan, gépjárművel szállítják a stadion körül. Ezt költséges és nem hatékony megoldásnak tekintették, különösen a közelgő bajnokságok fényében.
- (56) A tárolólétesítményekre a nagy rendezvények, köztük a kézilabda-bajnokság hatékony lebonyolításának és a megfelelő logisztika biztosításához volt szükség. Emellett a tanács úgy ítélte meg, hogy a tárolólétesítményeket például a nagy rendezvények közötti időszakban bérbe lehet adni, ami további biztos bevételszerzési lehetőséget kínál a TS számára.
- (57) Végezetül pedig ez a helyzet lehetőséget teremtett az önkormányzat számára arra, hogy a TS szinte egyedüli részvényesévé váljon. A 2018. december 5-én megadott tőkeemelésnek köszönhetően az önkormányzat részesedése 99,68 %-ra nőtt ⁽⁴³⁾. Az összes részvény 99 %-át meghaladó érdekeltiség lehetővé teszi az önkormányzat számára, hogy még a jelenlegi kisebbségi részvényesek jóváhagyása nélkül is megvásárolja a fennmaradó részvényeket. Egyedüli részvényesként az önkormányzat kedvező helyzetbe kerül a részvénytársaságokról szóló norvég törvény alapján ⁽⁴⁴⁾, mivel egyoldalúan dönthet arról, hogy a továbbiakban hogyan kellene üzemeltetni a TS-t.

⁽⁴²⁾ Egy teniszkлуб kivételével, amely két részvényt tulajdonol. A teniszkлуб végül nem vett részt a tőkeemelésben.

⁽⁴³⁾ A norvég hatóságok kifejtették, hogy a jelenlegi részesedés egyrészt a tőkeinjekcióra és ebből adódóan a többi részvényes részesedésének felhígulására vezethető vissza, másrészt arra, hogy megvásárolták más nagy részvényesek, a Danske Bank, a Sparebank 1 SMN és a Nordea részesedését, amelyek beleegyeztek abba, hogy 1 norvég koronáért az önkormányzatra ruházzák át részvényeiket.

⁽⁴⁴⁾ *Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)*, LOV-1997-06-13-44.

- (58) Mindez azt is maga után vonja, hogy az önkormányzat dönthetett az alapszabály megváltoztatásáról, és így a TS a kisebbségi részvényesek jóváhagyása nélkül hozhatott határozatokat. A tőkeinjekciónak köszönhetően tehát az önkormányzat olyan helyzetbe került, hogy hosszú távon tisztességes hozamot realizálhat a befektetése után, illetve egyedüli részvényesévé válhatott egy üzletileg vonzó, korszerű többfunkciós infrastruktúrának ⁽⁴⁵⁾.
- (59) A kontrafaktuális forgatókönyv az lett volna, hogy az önkormányzat többségi részvényes marad egy olyan vállalatban, amelynek egyetlen eszköze egy üzletileg kevésbé vonzó, rosszabb minőségű infrastruktúra, és ennek megfelelően a jövőre nézve kevésbé pozitívak a kilátásai ⁽⁴⁶⁾.
- (60) Az egyik panaszos azt állította, hogy a tőkeemelés nem felel meg az általános csoportmentességi rendelet I. fejezetében meghatározott összes feltételnek.

3.6. 7. INTÉZKEDÉS – AZ INFRASTRUKTÚRA KÖLTSÉGEINEK FINANSZÍROZÁSA

- (61) 2017. március 14-én a városi tanács övezeti tervet fogadott el arra a területre, ahol a Trondheim Spektrum is található, valamint a környező parkos területre. Az eljárást a TS kezdeményezte azzal a céllal, hogy egy többfunkciós létesítménnyé bővítsé a létesítményt, amely alkalmas a koncertek és nagy sportrendezvények fogadására, és megnövelt kapacitást biztosít a sportklubok, a kereskedelmi vásárok és a kongresszusok számára.
- (62) A norvég hatóságok kifejtették, hogy egy olyan projekt, mint például a Trondheim Spektrum bővítése, övezeti terven alapul ⁽⁴⁷⁾. Az övezeti terv – beleértve az eljárási rendet ⁽⁴⁸⁾ is (norvégül: *rekkefølgekrav*) – nem ró semmilyen gazdasági kötelezettséget a beruházóra, azonban rendelkezik a projekthez kapcsolódó terület használatáról, és megadja, hogy milyen (közcéllú) infrastruktúrára kell rendelkezésre állnia a projekt megvalósítása előtt ⁽⁴⁹⁾.
- (63) A norvég hatóságok kifejtették, hogy az ingatlanfejlesztési megállapodások, például ebben az ügyben az önkormányzat és a TS által megkötött megállapodás, támogató eszközként szolgálnak a beruházók és az önkormányzatok számára annak biztosításához, hogy betartsák az övezeti terv szerinti és az eljárási rend (*rekkefølgekrav*) formájában meghatározott követelményeket, az infrastruktúrával kapcsolatos általános intézkedéseket is beleértve.
- (64) Az ingatlanfejlesztési megállapodások előírhatnak – de nem szükségszerűen kell előírniuk – olyan rendelkezéseket, amelyek az infrastruktúrával kapcsolatos általános intézkedésekhez kapcsolódó gazdasági teher egy részét a beruházóra hárítják. Fontos megjegyezni, hogy az ingatlanfejlesztési megállapodások az önkormányzat és a beruházó közötti tárgyalások eredményei ⁽⁵⁰⁾.
- (65) A norvég hatóságok kifejtették, hogy az infrastruktúrával kapcsolatos általános intézkedések nem a beruházó, hanem az önkormányzatok felelősségi körébe tartoznak. Emellett sem az önkormányzat, sem a beruházó nem köteles ingatlanfejlesztési megállapodást kötni ⁽⁵¹⁾.
- (66) Viszont ha ingatlanfejlesztési megállapodást kötnek, az idevágó jogszabály korlátozásokat ír elő arra, hogy milyen költségeket lehet áthárítani a beruházóra. Ennek indoka az, hogy a fejlesztési megállapodások megtárgyalása és megkötése során aszimmetrikusak az erőviszonyok, mégpedig az önkormányzat javára.
- (67) A városi tanács 1993-ban elfogadta a költségek teljes áthárításának elvét, amely előírja, hogy az ingatlanprojekteknél viselniük kell a projektből eredő összes infrastruktúra-költséget. Viszont amikor az önkormányzat ezt az elvet alkalmazza, figyelembe kell vennie a tervezési és építési törvény 17-3. szakaszának harmadik bekezdését, amely szabályozza, hogy mit kell tartalmaznia egy ingatlanfejlesztési megállapodásnak ⁽⁵²⁾.
- (68) Az egyik panaszos azzal érvelt, hogy az önkormányzat mentesítette a TS-t azon infrastruktúra-fejlesztési költségek alól, amelyeket rendes esetben az ilyen típusú építéssel kapcsolatban a beruházónak kellett volna viselnie, és ezzel előnyhöz juttatta a TS-t.

⁽⁴⁵⁾ 1085433. sz. dokumentum, 3.2. szakasz.

⁽⁴⁶⁾ 1085422. sz. dokumentum, 10–15. o.

⁽⁴⁷⁾ A norvég hatóságok a tervezési és építési törvény 11. szakaszára hivatkoznak; *lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningssloven)*, LOV-2008-06-27-71.

⁽⁴⁸⁾ Az „eljárási rend” az arra vonatkozó követelményeket jelenti, hogy milyen sorrendben kell elvégezni a munkát ahhoz, hogy biztosítsák a közszolgáltatások, a műszaki infrastruktúra és a zöldterületek létrehozását a területek használata előtt és azt az időpontot megelőzően, amikor a területeket épületek és építés céljára fel lehet használni; ide tartoznak a fejlesztés munka egyes műveleteinek sorrendjére vonatkozó követelmények is. Lásd a tervezési és építési törvény 11-9. szakaszát.

⁽⁴⁹⁾ A norvég hatóságok a tervezési és építési törvény 18. szakaszára hivatkoznak.

⁽⁵⁰⁾ 1085422. sz. dokumentum, 16. o.

⁽⁵¹⁾ 1085422. sz. dokumentum, 16. o.

⁽⁵²⁾ 874440. sz. dokumentum, 20. o. A Nidarø egy részére vonatkozó részletes övezeti tervet 2017. március 14-én fogadta el a városi tanács a 25/17. sz. ügyben.

- (69) A (részben) az önkormányzat által fizetett infrastruktúra-fejlesztési költségek a következő elemeket érintik:
- A Klostergata vízellátó/szennyvízkezelő rendszere
    - A norvég hatóságok kifejtették, hogy a vízellátó/szennyvízkezelő rendszert a Trondheim Spektrum fejlesztésétől függetlenül is ki kellett cserélni.
    - Ez egybeesik a Trondheim Spektrumhoz kapcsolódó építési munkákkal.
    - A TS 20 millió norvég korona megfizetésével vállal részt ebben.
  - A Nidarø és az Ilen-templom közötti hídösszeköttetés
    - A norvég hatóságok kifejtették, hogy a híd egy szabadidős terület és hálózat részét képezi.
    - A jelenlegi híd elavult és felújításra szorul.
    - A híd a város központi részeit fogja összekötni, jelenleg pedig fontos szabadidős és parkterületeket kapcsol össze, így hasznosnak bizonyult Trondheim minden polgára és látogatója számára.
  - Zöldterületek és közpark
    - A norvég hatóságok tájékoztatása szerint a zöldterületek és a közpark azt hivatott biztosítani, hogy vonzó helyszíneket hozzanak létre a lakosság tevékenységei és szabadidős tevékenységei számára.
    - A TS 26 millió norvég korona megfizetésével vállal részt ebben.

3.7. 9. INTÉZKEDÉS – A NORDEA ÉS A TS KÖZÖTTI HITELMÉGÁLLAPODÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ HALLGATÓLAGOS KEZESSÉGVÁLLALÁS

- (70) 2017. december 11-én a TS 490 millió norvég korona összegű hitelmegállapodást írt alá a Nordea pénzügyintézetrel⁽⁵³⁾. Az építés időtartama alatt a Nordea működő tőkét fog biztosítani. A norvég hatóságok kifejtették, hogy az önkormányzat nem szerződő fele a hitelmegállapodásnak, és nincs olyan szerződéses kötelezettség sem, amely megkövetelné, hogy az önkormányzat finanszírozást vagy tőkét nyújtson a TS-nek⁽⁵⁴⁾.
- (71) A hitelmegállapodás ellenben a következő nyilatkozatot tartalmazza⁽⁵⁵⁾:
- „A Nordea nagy figyelmet fordított arra, hogy a Trondheim Spektrum AS strukturális változásokat tervez véghezvinni a vállalatban, illetve egyéb olyan intézkedéseket kíván hozni, amelyek növelik annak a lehetőségét, hogy Trondheim önkormányzata – anélkül, hogy a törvénnyel ellentétesen járna el – szükség esetén kezességvállalást tudjon nyújtani a Nordea részére, ami csökkenti a költségtúllépések kockázatát.”
- „A Nordea ugyancsak nagy hangsúlyt helyezett egyrészt arra, hogy a tulajdonos Trondheim önkormányzata, másrészt pedig az igazgatótanács 144/14. sz. ügyben hozott 2015. június 25-i határozatára, amelynek második bekezdése kimondja, hogy Trondheim önkormányzata a Trondheim Spektrum többségi tulajdonosaként kész magára vállalni a Trondheim Spektrum felújításából és fejlesztéséből eredő szükséges pénzügyi felelősséget.”
- (72) Ezek a nyilatkozatok a hitelmegállapodás egyik rendelkezésére vonatkoznak, amely az „Egyéb feltételek”⁽⁵⁶⁾ alatt a következőket írja elő:
- „Az építés időtartama alatt a költségtúllépésekből eredő kockázat és azok a költségek, amelyeket a hitelfelvevő ügyfél saját maga nem tud kifizetni: a Trondheim Spektrum AS strukturális változásokat hajt végre a vállalatban, illetve egyéb olyan intézkedéseket hoz, amelyek lehetővé teszik Trondheim önkormányzata számára, hogy – anélkül, hogy a törvénnyel ellentétesen járna el – szükség esetén kezességvállalást nyújtson a Nordea részére.”
- (73) Ugyanezen cím alatt az alábbi rendelkezés a következőket mondja ki⁽⁵⁷⁾:

⁽⁵³⁾ 1054294. sz. dokumentum.

⁽⁵⁴⁾ 1054298. sz. dokumentum, 6. o.

⁽⁵⁵⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 1. o., 5. és 6. bekezdés. A norvég hatóságok által benyújtott nem hivatalos fordítás. Norvégül: „Nordea har lagt betydelig vekt på at Trondheim Spektrum AS har til hensikt å gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lover, om nødvendig kan stille en garanti overfor Nordea som reduserer risikoen ifm kostnadsoverskridelser.”/„Nordea har for øvrig lagt sterk vekt på eierskapet fra Trondheim kommune og vedtaket i formannskapet datert 25. juni 2014 i sak 144/14, hvor det blant annet fremgår av punkt 2 at Trondheim kommune, som største eier av Trondheim Spektrum AS, er innstilt på å ta det nødvendige økonomiske ansvaret som følger av rehabilitering og utvikling av Trondheim Spektrum.”

⁽⁵⁶⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 5. o., „Egyéb feltételek” – harmadik franciabekezdés. A norvég hatóságok által benyújtott nem hivatalos fordítás. Norvégül: „Risikoen som følge av at det oppstår kostnadsoverskridelser i byggeperioden og kredittkunden selv ikke kan betale disse: Trondheim Spektrum AS vil gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lover, om nødvendig kan stille garanti overfor Nordea.”

⁽⁵⁷⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 5. o., „Egyéb feltételek” – negyedik franciabekezdés. A norvég hatóságok által benyújtott nem hivatalos fordítás. Norvégül: „Leieavtalen med Trondheim kommune av 26.10.2017 kan ikke endres/redueres uten Nordeas forutgående skriftlige samtykke.”

„A Trondheim önkormányzatával kötött 2017. október 26-i bérleti szerződés a Nordea előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül nem módosítható/szűkíthető.”

- (74) Végezetül pedig „A tulajdonosi szerkezet megváltozása – kötelező előtörlesztés” cím ⁽⁵⁸⁾ alatt a hitelmegállapodás a következőképpen rendelkezik ⁽⁵⁹⁾:

„Az építési hitelmegállapodás megkötésének és fenntartásának feltétele, hogy a hitelfelvevő ügyfél legalább 77,93 %-a Trondheim önkormányzatának tulajdonában legyen, és tulajdonjogát változatlanul megtartsa.

Amennyiben a Nordea előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül megváltozik a tulajdonosi szerkezet, az építési hitel és minden fennmaradó összeg a 11. rendelkezésben meghatározottak szerint vissza kell fizetni (az építési hitel határidő előtti lejáratára).”

- (75) A TS és a Nordea korábban 2017. július 27-i dátummal hitelmegállapodást írt alá. A megállapodás egy olyan kitévelt tartalmazott, hogy az építés időtartama alatt felmerülő minden építési többletköltséget vagy a TS, vagy az önkormányzat viseli. A hitelmegállapodás társaláírója a város pénzügyi igazgatója volt. Ez a megállapodás tehát rendelkezett a projekt költségtúllépéseivel kapcsolatos önkormányzati felelősségvállalásról, valamint az abban az időben még nem véglegesített bérleti szerződéssel kapcsolatban felmerülő kötelezettségekről ⁽⁶⁰⁾.
- (76) A hitelmegállapodás együttes aláírását később az önkormányzati törvény 51. szakasza alapján önkormányzati kezességvállalásnak tekintették ⁽⁶¹⁾. A város azt a következtetést vonta le, hogy a kezességvállalás érvényességéhez állami jóváhagyás szükséges. A kezességvállalás különböző okokból valószínűleg nem kapta volna meg a jóváhagyást, ezért a városi főigazgatónak azt tanácsolták, hogy haladéktalanul tájékoztassa a Nordea bankot, hogy az önkormányzat nem lehet a hitelmegállapodás szerződő fele. Ez a megállapodás semmis. A TS és a Nordea ezért az önkormányzat hivatalos bevonása nélkül írta alá a jelenlegi hitelmegállapodást.

4. AZ ERDEKELT FELEK ESZREVETELEI

- (77) A Hatóság 2019. június 12-én az egyik érdekelt féltől, az ügy egyik panaszosától észrevételeket kapott. Az észrevételek az önkormányzat által más sporthelyszíneknek fizetett árakra vonatkoztak, alátámasztva ezzel a korábbi állításokat, miszerint a bérleti szerződés túlárazott.

5. A NORVEG HATOSAGOK ALTAL AZ ERDEKELT FEL ESZREVETELEIHEZ FUZÓTT ESZREVETELEK

- (78) A norvég hatóságok kifejtették, hogy az a helyszín, amelyet a harmadik fél az észrevételeiben megemlített, egy iskolaépület része, és annak a megyének a teljes tulajdonában áll, ahol az iskola található. Az önkormányzat 2018-ban és 2019-ben átmeneti megoldásként több órát vásárolt ebben a létesítményben, hogy elegendő mennyiségű teremkapacitást biztosítson a sportkluboknak, mivel a Trondheim Spektrum kapacitásának egy része a folyamatban lévő építések miatt nem volt elérhető. Ezen időszak után az önkormányzatnak sem igénye, sem pénzügyi lehetősége nem volt arra, hogy fenntartsa a megállapodást ezzel a hellyel.
- (79) A norvég hatóságok nem gondolják úgy, hogy az átmeneti megállapodás összehasonlítható a bérleti szerződéssel. A megye, a helyszín tulajdonosa kész volt arra, hogy piaci ár alatt rendelkezésre bocsásson valamennyi teremkapacitást, amíg a Trondheim Spektrum bővítése tart. E megállapodás esetében nem az volt cél, hogy megfeleljen a piaci feltételeknek, és nem is felelt meg, ezért nem tekinthető arra utaló jelnek, hogy az önkormányzat és a Trondheim Spektrum közötti bérleti szerződés nem felel meg a piaci feltételeknek.

⁽⁵⁸⁾ Norvégül: „eierskifte – obligatorisk førtidig tilbakebetaling”.

⁽⁵⁹⁾ Az 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 4. o. A norvég hatóságok által benyújtott nem hivatalos fordítás. Norvégül: „Det er et vilkår for inngåelse og opprettholdelse av Byggekredittavtalen, at Trondheim Kommune eier minst 77,93 % av Kredittkunden, og opprettholder sin eierandel uendret. For det tilfellet at eiersammensetningen endres, uten Nordeas forutgående skriftlige samtykke, skal Byggekreditten og ethvert utestående tilbakebetales som angitt i klausul 11 (Førtidig forfall av byggekreditten).”

⁽⁶⁰⁾ 1054298. sz. dokumentum, 5. o.

⁽⁶¹⁾ Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), LOV-1992-09-25-107. Az 51. szakasz a következőképpen rendelkezik: „1. Vedtak om å stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av andre enn kommunen eller fylkeskommunen selv, skal godkjennes av departementet. 2. Det kan ikke stilles kausjon eller annen økonomisk garanti knyttet til næringsvirksomhet som drives av andre enn kommunen eller fylkeskommunen selv.” Nem hivatalos fordítás: „(1) A minisztériumnak jóvá kell hagynia minden olyan határozatot, amely arra irányul, hogy biztosítékot vagy egyéb gazdasági garanciát nyújtanak olyan tevékenységre, amelyet nem maga az önkormányzat vagy a megye végez el. (2) Nem nyújtható olyan gazdasági tevékenységhez kapcsolódó biztosíték vagy egyéb gazdasági garancia, amelyet nem az önkormányzat vagy a megye lát el.”

II. ÉRTÉKELÉS

6. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK MEGLETE

6.1. BEVEZETÉS

- (80) Az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha e megállapodás másként nem rendelkezik, összeegyeztethetetlen az e megállapodásban foglaltak érvényesülésével az EK-tagállamok vagy az EFTA-államok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a szerződő felek közötti kereskedelmet.”

- (81) Valamely intézkedés e rendelkezés szerinti állami támogatássá minősítése tehát szükségessé teszi a következő feltételek együttes teljesülését: i. a támogatást az állam által vagy állami forrásból kell nyújtani; ii. az intézkedésnek előnyhöz kell juttatnia egy vállalkozást; iii. az intézkedésnek kedveznie kell bizonyos vállalkozásoknak (szelektivitás); és iv. azzal kell fenyegetnie, hogy torzítja a versenyt és befolyásolja a kereskedelmet.

6.2. A VÁLLALKOZÁS FOGALMA

- (82) Ahhoz, hogy az intézkedés az EGT-megállapodás 61. cikke értelmében vett állami támogatásnak minősüljön, gazdasági előnyhöz kell juttatnia egy vállalkozást. A vállalkozások gazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó egységek, függetlenül jogállásuktól és finanszírozásuk módjától⁽⁶²⁾. Következésképpen a jogalany közjogi vagy magánjogi jellege, illetve az, hogy részben vagy teljesen állami tulajdonban van, nem befolyásolhatja azt a kérdést, hogy ez jogalany az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok értelmében „vállalkozás” jogállással rendelkezik-e⁽⁶³⁾.
- (83) A gazdasági tevékenységek áruk vagy szolgáltatások piacon való felkínálásával járó tevékenységek⁽⁶⁴⁾. Ennek megfelelően az olyan szereplők, amelyek kereskedelmileg nem aktívak abban az értelemben, hogy nem kínálnak árukat és szolgáltatásokat egy adott piacon, nem minősülnek vállalkozásnak. Általában egy infrastruktúrának mind a kiépítése, mind az üzemeltetése önmagában gazdasági tevékenységnek minősül (és így alkalmazandók rá az állami támogatásokra vonatkozó szabályok), ha azt az infrastruktúrát arra használják vagy fogják használni, hogy árukat vagy szolgáltatásokat nyújtsanak a piacon⁽⁶⁵⁾. Állami támogatás több szinten nyújtható: az infrastruktúra építésére, üzemeltetésére és használatára⁽⁶⁶⁾.
- (84) A Trondheim Spektrum egy többfunkciós létesítmény, ahol többek között koncerteket, nagy sportrendezvényeket, vásárokat és kongresszusokat szerveznek. Emellett a tervek szerint 2020-ban a Trondheim Spektrum ad otthont a férfi és női kézilabda-Európa-bajnokságnak. A TS így gazdasági tevékenységet folytat.
- (85) A TS bérbé is adja a létesítményeket az önkormányzatnak, amely a sportklubok rendelkezésére bocsátja azokat. Az, hogy az önkormányzat a TS-től bérelt kapacitásokat költségmentes létesítményekként ajánlja fel az önkormányzat sportklubjainak, nem érinti a TS és az önkormányzat közötti ügylet jellegét, amely gazdasági tevékenységnek tekintendő. A TS tehát az EGT-megállapodás 61. cikke értelmében vállalkozásnak minősül.

6.3. ÁLLAMI FORRÁSOK JELENLÉTE

- (86) Ahhoz, hogy egy intézkedés állami támogatásnak minősüljön, azt az államnak kell nyújtania vagy állami forrásokból kell nyújtani.
- (87) Az állami források átruházása sokféle formában történhet, így lehet közvetlen támogatás, kölcsön, kezességvállalás, a vállalkozások tőkéjébe való közvetlen befektetés és természetbeni juttatás is. Az állami források közé tartozik a közszféra minden erőforrása, ideértve az önkormányzatokat is⁽⁶⁷⁾.

⁽⁶²⁾ A C-41/90. sz., *Höfner és Elser kontra Macrotron* ügyben hozott ítélet (EU:C:1991:161.), 21–23. pont.

⁽⁶³⁾ A C-74/16. sz., *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* ügyben hozott ítélet (EU:C:2017:496), 42. pont.

⁽⁶⁴⁾ A C-222/04. sz., *Cassa di Risparmio di Firenze és mások* ügyben hozott ítélet (EU:C:2006:8), 108. pont.

⁽⁶⁵⁾ A C-288/11 P sz., *Mitteldeutsche Flughafen AG és Flughafen Leipzig-Halle kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:C:2012:821.), 40–43. pont.

⁽⁶⁶⁾ A Hatóság 496/13/COL határozata (2013. december 11.) a Harpa koncertteremnek és konferenciaközpontnak nyújtott finanszírozásról, 50. bekezdés.

⁽⁶⁷⁾ A C-248/84. sz., *Németország kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:C:1987:437), valamint az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 48. bekezdés.

6.3.1. 4. és 5. intézkedés – a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződés és a 2019. évi bérleti szerződés

- (88) Amennyiben az önkormányzat és a TS közötti bérleti szerződések (4. és 5. intézkedés) állami támogatásnak minősülő elemeket tartalmaznak, akkor ezt a támogatást az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében az állam nyújtáná állami forrásokból, hiszen a finanszírozás közvetlenül az önkormányzattól jönne.

6.3.2. 6. intézkedés – tőkeemelés

- (89) A tőkeemelést (6. intézkedés) közvetlenül az önkormányzat fizeti a TS-nek, ezért ez az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami forrásnak minősül.

6.3.3. 7. intézkedés – az infrastruktúra költségeinek finanszírozása

- (90) A rendes esetben a beruházó által viselt infrastruktúra-fejlesztési költségek önkormányzat általi finanszírozását közvetlenül az önkormányzat fizeti, ezért ez az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami forrásnak minősül.

6.3.4. 9. intézkedés – a Nordea és a TS közötti hitelmegállapodáshoz kapcsolódó hallgatóságos kezességvállalás

- (91) 2017. december 11-én a TS 490 millió norvég korona (mintegy 50,67 millió euro) összegű hitelmegállapodást írt alá a Nordea pénzintézettel ⁽⁶⁸⁾. Az építés időtartama alatt a Nordea működő tőkét fog biztosítani ⁽⁶⁹⁾.
- (92) A 3.7. szakaszban ismertetettek szerint a hitelmegállapodás olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek megemlítik, hogy a TS olyan intézkedéseket tervez hozni, amelyek lehetővé teszik az önkormányzat számára, hogy – anélkül, hogy törvénnyel ellentétesen járna el – szükség esetén kezességvállalást nyújtson a Nordea részére az építés időtartama alatti költségűllépésekből eredő kockázatok tekintetében ⁽⁷⁰⁾.
- (93) A hitelmegállapodás egy olyan rendelkezést is tartalmaz, amely szerint a TS és az önkormányzat közötti bérleti szerződés a Nordea előzetes írásbeli jóváhagyása nélkül nem módosítható ⁽⁷¹⁾. A hitelmegállapodás azt is kiköti, hogy a TS-nek legalább 77,93 %-ban önkormányzati tulajdonban kell lennie ⁽⁷²⁾.
- (94) A norvég hatóságok azzal érveltek, hogy a hitelmegállapodásnak az a szakasza, amely rögzíti, hogy az önkormányzattal kötött bérleti szerződés nem módosítható a Nordea előzetes írásos hozzájárulása nélkül, nem köti az önkormányzatot. Ha a bérleti szerződést módosítani kellene, a TS kötelessége lenne biztosítani, hogy beszerzi a hitelezője, azaz a Nordea hozzájárulását.
- (95) Azzal a feltétellel kapcsolatban, hogy az építési hitel megadásához és fenntartásához a TS legalább 77,93 %-ának az önkormányzat tulajdonában kell lennie, a norvég hatóságok arra hívják fel a figyelmet, hogy a TS igazgatótanácsának, amely megkötötte a hitelmegállapodást, nincs hatásköre arra, hogy kötelezze a részvényeseit és ezáltal az önkormányzatot, a részvények lehetséges jövőbeli eladásával kapcsolatban sem. A hitelmegállapodás azt tükrözi, hogy a Nordea nagyon is tudatában van annak, hogy a megállapodás nem kötheti az önkormányzatot, hiszen a második szakasz úgy rendelkezik, hogy a tulajdonosi szerkezet hozzájárulás nélküli megváltozása a TS szerződészegését vonja maga után ⁽⁷³⁾.
- (96) A norvég hatóságok további információkat nyújtottak be a hitelmegállapodással kapcsolatban, és hangsúlyozták, hogy az önkormányzat nem szerződő fele a hitelmegállapodásnak, a TS igazgatótanácsa pedig semmiképpen sem kötelezheti az önkormányzatot, a többségi tulajdonosát. A TS azon kötelezettségére vonatkozó rendelkezések, hogy esetleges szervezeti változtatásokat hajtson végre a vállalatban, valamint olyan intézkedéseket hozzon, amelyek lehetővé teszik az önkormányzat számára, hogy szükség esetén kezességvállalást adjon ki, nem minősülnek olyan határozott és konkrét jogi kötelezettségeknek, amelyek köthetnék az önkormányzatot.
- (97) A norvég hatóságok felhívták a figyelmet az önkormányzat által a megye kormányzójának (norvégül: *Fylkesmannen*) küldött levélre. A levelet azon eseményeket követően küldték el, amelyek nyomán az előző hitelmegállapodást semmisnek nyilvánították, miután a jogi értékelés megállapította, hogy az önkormányzat nem lehet szerződő fele a hitelmegállapodásnak, és nem adhat ki kezességvállalást.

⁽⁶⁸⁾ 1054294. sz. dokumentum.

⁽⁶⁹⁾ 1054298. sz. dokumentum, 6. o.

⁽⁷⁰⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 5. o., „Egyéb feltételek” – harmadik franciabekezdés.

⁽⁷¹⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 5. o., „Egyéb feltételek” – negyedik franciabekezdés.

⁽⁷²⁾ 1054294. sz. dokumentum, a Nordea és a TS között 2017. december 11-én létrejött hitelmegállapodás, 4. o., „A tulajdonosi szerkezet megváltozása – kötelező előtörlesztés” – első bekezdés.

⁽⁷³⁾ 1054298. sz. dokumentum, 7. o.

- (98) Ebben a levélben az önkormányzat arról tájékoztatta a megye kormányzóját, hogy „a TS és a Nordea más pénzügyi megoldásokon dolgozik, az önkormányzat részvétele nélkül” ⁽⁷⁴⁾.
- (99) A norvég hatóságok arra is rámutattak, hogy ha az önkormányzat jogilag köteles lett volna beavatkozni, akkor a TS-nek nem kellett volna kérelmeznie a tőkeemelést ⁽⁷⁵⁾, az önkormányzatnak pedig nem lett volna lehetősége dönteni arról, hogy ellenzi vagy támogatja ezt az intézkedést.
- (100) A norvég hatóságok ezért azt állítják, hogy a hitelmegállapodás nem ró olyan szerződéses kötelezettséget az önkormányzatra, amely az állami források rendelkezésre bocsátására irányuló határozott és konkrét kötelezettségvállalásnak minősülne.
- (101) Az állami források átruházása sokféle formában történhet, így lehet közvetlen támogatás, kölcsön, kezességvállalás, a vállalkozások tőkéjébe való közvetlen befektetés és természetbeni juttatás is. Az állami források későbbi rendelkezésre bocsátására irányuló határozott és konkrét kötelezettségvállalás szintén az állami források átruházásának minősül ⁽⁷⁶⁾. Amennyiben kezességvállalás vagy szerződéses vállalás nyomán konkrét kockázata merül fel annak, hogy az államot a jövőben pótlólagos terhek sújthatják, e kockázat létrejötté az EGT-megállapodás 61. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában elegendő ⁽⁷⁷⁾. Mivel az állami támogatási intézkedések különféle formákat ölthetnek, és ezek hatását elemezni kell, nem zárható ki, hogy az állami kezességvállalás formájában nyújtott előnyök többletterhet róhatnak az államra ⁽⁷⁸⁾.
- (102) A Hatóság a norvég hatóságok által szolgáltatott információk fényében értékelte a hitelmegállapodás ismertett rendelkezéseinek jellegét.
- (103) A norvég hatóságok bizonyították, hogy az önkormányzat formálisan nem szerződő fele a jelenlegi megállapodásnak ⁽⁷⁹⁾. A hitelmegállapodás rendelkezései hivatkoznak az önkormányzat igazgatótanácsának 2015. július 25-i határozatára, amely rögzíti, hogy az önkormányzat kész magára vállalni a TS felújításából és fejlesztéséből eredő szükséges pénzügyi felelősséget. A norvég hatóságok azonban dokumentumokkal bizonyították, hogy az önkormányzat vezetése 2016-ban kijelentette, hogy az önkormányzat nem fogja finanszírozni az építést, csupán kapacitásokat bérel ⁽⁸⁰⁾.
- (104) Bár a város pénzügyi igazgatója más felekkel együtt aláírta az első hitelt, a norvég jog alapján – amely az ilyen típusú kezességvállaláshoz állami jóváhagyást követel meg – az aláírást semmisnek nyilvánították, és erről megfelelően tájékoztatták a feleket.
- (105) Ezért a norvég jog követelményeivel összhangban a hitelmegállapodás önkormányzatra hivatkozó rendelkezései a jelenlegi hitel esetében sem lennének érvényesíthetők a nemzeti bíróságok előtt.
- (106) A fentiek fényében a hitelmegállapodás minden olyan nyilatkozatát, amely arra vonatkozik, hogy a Nordea a TS-nek nyújtandó hitel elbírálásakor minek tulajdonított jelentőséget, a Nordea egyoldalú megfontolásainak kell tekinteni.
- (107) A hitelmegállapodás azt rögzítő rendelkezései, hogy a bérleti szerződés a Nordea jóváhagyása nélkül nem módosítható, továbbá az a rendelkezés, amelynek értelmében a hitelnyújtás feltétele, hogy a TS legalább 77,93 %-ban önkormányzati tulajdonban legyen, az önkormányzat hivatalos bevonását alátámasztó bizonyíték nélkül nem tekinthető az állami források rendelkezésre bocsátására irányuló határozott és konkrét kötelezettségvállalásnak. A TS egy részvénytársaság ⁽⁸¹⁾, amely a norvég jog alapján más társaságokhoz képest nem élvez többletjogokat amiatt, hogy önkormányzati tulajdonban van.
- (108) Az önkormányzat határozott és konkrét kötelezettségvállalását alátámasztó egyéb információk hiányában nem bizonyítható, hogy a hitelmegállapodás e rendelkezései állami forrásokra irányuló kötelezettségvállalást testesítenének meg.
- (109) A hitelmegállapodás egyéb rendelkezéseivel kapcsolatban a Hatóságnak nem merültek fel kétségei az eljárás megindításáról szóló határozatban, és annak fényében, hogy a Nordea egy piaci magánszereplő, a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a TS és a Nordea között létrejött hitelmegállapodás nem tartalmaz állami támogatást. Így a későbbiekben nem értékeljük tovább ezt az intézkedést.

⁽⁷⁴⁾ 1085428. sz. dokumentum.

⁽⁷⁵⁾ Ez a határozat 6. intézkedésként említi, lásd a 3.5. szakaszt.

⁽⁷⁶⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 51. bekezdés.

⁽⁷⁷⁾ Lásd a C-200/97. sz., *Ecotrade* ügyben hozott ítélet (EU:C:1998:579) 41. pontját, valamint a C-399/10 P. és a C-401/10 P. sz., *Bouygues SA és Bouygues Télécom SA kontra Európai Bizottság és társai* ügyben hozott ítélet (EU:C:2013:175) 137–139. pontját.

⁽⁷⁸⁾ E tekintetben lásd a C-200/97. sz., *Ecotrade* ügyben hozott ítélet 43. pontját, valamint a C-399/10 P. és a C-401/10 P. sz., *Bouygues SA és Bouygues Télécom SA kontra Európai Bizottság és társai* ügyben hozott ítélet 107. pontját.

⁽⁷⁹⁾ 1085428. sz. dokumentum.

⁽⁸⁰⁾ 87440. sz. dokumentum, 21. o.

⁽⁸¹⁾ *Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)*, LOV-1997-06-13-44.

6.4. ELŐNY

- (110) Az intézkedésnek olyan előnyt kell nyújtania a TS számára, amely mentesíti őt a rendszerint a saját költségvetéséből fedezett terhek alól.

6.4.1. 4. és 5. intézkedés – a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződések és a 2019. évi bérleti szerződés

6.4.1.1. Bevezetés

- (111) Az eljárás megindításáról szóló határozathoz vezető eljárás során a norvég hatóságok azt állították, hogy a bérleti szerződések egy létező támogatási program részét képezik. Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság azt az előzetes véleményt fogalmazta meg, hogy az 1999 és 2017 közötti időszakra megkötött bérleti szerződés nem minősül támogatási programnak. A norvég hatóságok az eljárás megindításáról szóló határozathoz fűzött észrevételeikben nem emeltek kifogást a Hatóság ezzel kapcsolatos előzetes véleményével szemben. A fentiek fényében és az eljárás megindításáról szóló határozat 5.1. szakaszában ismertetett hatósági értékelés alapján a Hatóság azt állapítja meg, hogy az 1999-től 2017-ig megkötött bérleti szerződések nem minősülnek támogatási programnak.
- (112) A norvég hatóságok azzal érveltek, hogy a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződések és a 2019. évi bérleti szerződés megfelelnek a piaci feltételeknek, következésképpen az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében nem biztosítanak előnyt.
- (113) Az EGT-jogrend tulajdoni formák szempontjából semleges, és semmilyen módon nem érinti az EGT-államok azon jogát, hogy gazdasági szereplőként járjanak el. Amikor azonban a közigazgatási szervek közvetlenül vagy közvetve valamilyen formában gazdasági ügyleteket bonyolítanak le, azok az EGT állami támogatási szabályainak hatálya alá tartoznak. A közjogi szervek (a közvállalkozásokat is beleértve) által végrehajtott gazdasági ügyletek nem biztosítanak előnyt a másik fél számára, és ezért nem minősülnek támogatásnak, amennyiben azokra rendes piaci körülmények között kerül sor ⁽⁸²⁾.
- (114) A norvég hatóságok megjegyezték, hogy más norvégiai helyszínek eltérő méretét, felszereltségét, kialakítását és elhelyezkedését figyelembe véve nem lehet olyan helyszínt találni Norvégiában, amely teljesen megegyezne a Trondheim Spektrummal ⁽⁸³⁾. Ugyanakkor a norvég hatóságok annak az érvelésnek az alátámasztására, hogy a bérleti szerződések megfeleltek a piaci feltételeknek, információkat szolgáltatottak más olyan helyszínekről, amelyeket hasonló célokra bérelnek, mint amiért az önkormányzat kapacitást bérel a TS-től, továbbá más norvégiai helyszínekről is.

6.4.1.2. A norvég hatóságok által szolgáltatott referenciaértékek

- (115) Az önkormányzat információkkal szolgált arról, hogy a TS harmadik felekkel szemben alkalmazott árszabása hogyan viszonyul más helyszínekhez, továbbá információkat adott arról, hogy más helyszíneken milyen áron adnak bérbe csarnokkapacitást sport- és szabadidős célokra.
- (116) A norvég hatóságok kifejtették, hogy a Trondheim Spektrum két, 2000 m²-nél nagyobb csarnokkal rendelkezik (D és F csarnok), amelyek különösen alkalmasak nagyobb vásárok, koncertek, konferenciák és hasonló rendezvények befogadására. A rendezvény típusától függően a TS naponta mintegy 70 000–85 000 norvég koronát (körülbelül 7230–8780 eurót) számol fel a nagyobb D csarnokért, a valamivel kisebb F csarnokért pedig 59 000–70 000 norvég koronát (körülbelül 6100–7230 eurót).
- (117) A norvég hatóságok összehasonlították, hogy más trondheimi helyszíneken milyen áron adnak bérbe ilyen létesítményeket. A trondheimi szabadkőműves-páholy napi díja például csak 15 000–18 000 norvég korona (körülbelül 1550–1860 euro). Ez valamivel kisebb helyszín, amely legfeljebb 600 embert tud befogadni, míg a Trondheim Spektrum F csarnokának kapacitása több mint 1000 fő.
- (118) A norvég hatóságok szerint a norvégiai városokban található hasonló méretű helyszínek hasonló bérleti díjakat számítanak fel. Stavangerben az F csarnokhoz hasonló kapacitás bérleti díja több mint 200 000 norvég koronába kerül négy napra, míg a bergeni Grieghallen mintegy 300 000 norvég koronát számít fel szintén négy napra (körülbelül 20 100, illetve 31 000 euro). A TS árai alig maradnak el Bergenétől ⁽⁸⁴⁾.

⁽⁸²⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 73. és 74. bekezdés.

⁽⁸³⁾ 859501. sz. dokumentum, 17. o.

⁽⁸⁴⁾ 859501. sz. dokumentum, 17. o. A norvég hatóságok felhívták továbbá a figyelmet a Trondheim Messeselskap AS, a Norvégia-szerte vásárokat szervező vállalat vezetőségével tartott megbeszélésre, ahol az önkormányzatnak azt a tájékoztatást adták, hogy nem tekintik különösebben megfizethető helyszíneknek a Trondheim Spektrumot. A norvég hatóságok azzal a céllal említették meg ezt a megbeszélést, hogy további részletekkel szolgáljanak az ár-összehasonlításához.

- (119) A norvég hatóságok megemlítették továbbá a Fjell önkormányzatának területén elhelyezkedő Sotra Arénát, amely 25 perces autóútra van Bergen városától és 12 000 m² beltéri kapacitással rendelkezik. 2016-ban kereskedelmi vásárokat rendeztek ezen a helyszínen, és mintegy 5000–7000 m²-ért megközelítőleg 100 000–125 000 norvég koronát (körülbelül 10 300–12 900 eurót) számoltak fel három napra.
- (120) Ezen összehasonlítás fényében a norvég hatóságok megállapítják, hogy TS által a teremkapacitásért felszámított árak – amikor a kapacitásokat harmadik feleknek adják bérbe – szemmel láthatóan összhangban vannak a piaci árakkal.
- (121) Az önkormányzat a TS-től, saját létesítményekkel rendelkező sportkluboktól, egyéb állami hatóságoktól (épületekben, például középiskolákban) és nagyon korlátozott mértékben magánlétesítményektől is vásárol kapacitást.
- (122) Az önkormányzat által fizetett óradíj az óránkénti 350 és 2046 norvég korona (körülbelül 36 és 211 euro) között mozog. A TS-nek fizetett óradíj 1174 norvég korona (körülbelül 121 euro). Az új bérleti szerződés alapján az óradíj 1700 norvég korona. A norvég hatóságok szerint az árkülönbségek többféle tényezővel magyarázhatók. E helyszínek közül többet is (részben) az állam finanszírozott, és a helyszínek szerződés alapján kötelesek (valamennyi) kapacitást fix árakon biztosítani.
- (123) A viszonylag nagy árkülönbségeket egyebek mellett az is magyarázhatja, hogy egy nap során nem minden időszak egyformán értékes, és nem minden helyszín annyira korszerű, jól felszerelt és központi elhelyezkedésű, mint a Trondheim Spektrum. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a fenti megfontolások összessége indokolja azt, hogy az önkormányzat által más helyszínektől vásárolt egyes kapacitások némelyikét miért bérlik viszonylag alacsony áron ⁽⁸⁵⁾.
- (124) A norvég hatóságok példaként bemutatták a Vestlandshallen, a bergeni sportközpont által felszámított díjakat. A norvég hatóságok szerint ez a helyszín körülbelül ugyanolyan árakat számít fel a (nem sportklub) felhasználóknak, mint amit az önkormányzat fizet a TS-nek. Az ennek alapjául szolgáló számításban a TS egy „teremórája” 800 m²-es területre vonatkozik, és 60 percből áll. A Vestlandshallenben „egynegyed csarnok” körülbelül 440 m²-nek felel meg, és 940 norvég koronába kerül 90 percre (körülbelül 97 euro). Így az elméleti ár 60 percre körülbelül 626 norvég korona, összesen tehát 1252 norvég koronát kellene fizetni egy, a TS-ben rendelkezésre álló azonos helyszínnél valamivel nagyobb területért (65 euro és 129 euro).
- (125) A norvég hatóságok ezenfelül azzal érveltek, hogy Bergen városa a kedvezményben nem részesülő felhasználóknak 1150 norvég koronát (körülbelül 119 eurót) számít fel egy óráért a Haukelandshallenben, az egyik Trondheim Spektrumhoz hasonló helyszínen. Tromsø városa pedig 1940 norvég koronát (körülbelül 200 eurót) fizetett egy hasonló nagyságú területen töltött egy óráért a Tromsøhallen nevű létesítményben.
- (126) Kifejezetten a 2019. évi bérleti szerződéssel kapcsolatban a norvég hatóságok kifejtették, hogy az új bérleti szerződés alapján körülbelül 50 %-kal, 1200 norvég koronáról 1700 norvég koronára (körülbelül 124 euróról 176 euróra) emelkedett az óránkénti bérleti díj ⁽⁸⁶⁾. A norvég hatóságok elismerik, hogy ez az általuk ismertett óradíjak felső tartományába esik (a mintában szereplő sportlétesítmények óradíja körülbelül 350 és 2046 norvég korona (körülbelül 36–211 euro) között mozog) ⁽⁸⁷⁾.
- (127) A norvég hatóságok szerint a Trondheim Spektrum a felújítást követően egy korszerű és nagyon központi elhelyezkedésű létesítmény lesz Norvégia egyik legnagyobb és leggyorsabban növekedő városában. A norvég hatóságok véleménye szerint ahhoz, hogy a Hatóság olyan következtetést vonjon le, hogy a bérleti szerződés előnyt jelent, az óradíjnak jóval meg kellene haladnia a piacon megfigyelt árat ⁽⁸⁸⁾.
- (128) A norvég hatóságok azt is megállapították, hogy a Trondheim Spektrum kereskedelmi felhasználói által fizetendő óradíj korábban magasabb volt (1000–1800 norvég korona, körülbelül 103–186 euro), mint az önkormányzati bérleti szerződés szerinti díj (1200 norvég korona, körülbelül 124 euro). Ez várhatóan a jövőben is így marad, és az új bérleti szerződés alapján az óradíj megközelítőleg 1700 norvég korona (körülbelül 176 euro) lesz, a kereskedelmi felhasználók pedig ennek megfelelően magasabb óradíjat fizetnek.
- (129) A norvég hatóságok véleménye szerint, ha azt a következtetést vonnák le, hogy az önkormányzat a piaci szint feletti árat fizetett, akkor ez szükségszerűen azt vonná maga után, hogy a TS kereskedelmi felhasználói is ezt tették. A norvég hatóságok szerint nem indokolt azt feltételezni, hogy a kereskedelmi felhasználók a piaci szintet meghaladó árat fizetnének a Trondheim Spektrum csarnokainak bérléséért ⁽⁸⁹⁾.

⁽⁸⁵⁾ 859501. sz. dokumentum, 18. o.

⁽⁸⁶⁾ 2017. évi adatok.

⁽⁸⁷⁾ Lásd e határozat 5.4.2. pontját.

⁽⁸⁸⁾ 1040641. sz. dokumentum, 9. o.

⁽⁸⁹⁾ 1040641. sz. dokumentum, 10. o.; 1054298. sz. dokumentum, 5. o.

- (130) A norvég hatóságok megítélése szerint a Hatóság azt a következtetést tudja levonni, hogy a bérleti szerződések nem tartalmazznak támogatásnak minősülő elemet. Annak elősegítése érdekében, hogy a Hatóság ezt a következtetést vonja le, a norvég hatóságok eddig lényében a következőket bocsátották rendelkezésre:
- külső referenciaértékek, azaz a csarnokok bérleti vagy bérbeadási idejének óradíja a hasonló többfunkciós infrastruktúrákban,
  - „belső referenciaértékek”, azaz az azt bemutató dokumentáció, hogy a TS egyéb tevékenységei nagyjából ugyanolyan szintű bevételt termelnek kevesebb kapacitás igénybevételével,
  - azt igazoló dokumentáció, hogy a TS nem mesterségesen alacsony áron értékesíti a kapacitásait harmadik feleknek, tehát „kereskedelmi” tevékenységei nem részesülnek kereszttámogatásban ⁽⁹⁰⁾.

6.4.1.3. A bérleti szerződések Hatóság általi értékelése

- (131) Annak meghatározása érdekében, hogy egy ügylet összhangban áll-e a piaci feltételekkel, az ügylet azon feltételek mentén is vizsgálható, amelyek mellett hasonló magánszereplők által kötött hasonló ügyletek hasonló helyzetben létrejöttek ⁽⁹¹⁾.
- (132) Az összehasonlító teljesítményértékelés nem feltétlenül megfelelő módszer a piaci ár meghatározására, ha a rendelkezésre álló referenciaértékeket nem a piaci megfontolásokra tekintettel határozták meg, vagy ha a meglévő árakat az állami beavatkozás jelentősen torzítja ⁽⁹²⁾.
- (133) Emellett, ahogy azt a norvég hatóságok is megjegyezték, a helyszínek összehasonlításakor jelentős eltérésekbe ütközünk, például a bérleti idő ⁽⁹³⁾, a kibérelt órák száma, a létesítmények minősége és a helyszínek városokon belüli (vagy kívüli) elhelyezkedése kapcsán.
- (134) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a norvég hatóságok által megadott referenciaértékek nem hasonlíthatók össze eléggé, illetve nem alkalmasak egy olyan piaci ár meghatározására, amellyel közvetlenül össze lehetne hasonlítani a bérleti szerződés alapján fizetett bérleti díjat; ezzel kapcsolatban lásd az alábbi (142)–(152) preambulumbekendést.
- (135) Ahhoz, hogy a Hatóság azt a következtetést vonja le, hogy a bérleti szerződések támogatásnak minősülő elemeket tartalmaznak, és ezért az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében előnyhöz juttatják a TS-t, e megállapítás alátámasztásához a Hatóságnak azt kell megállapítania, hogy a bérleti szerződések alapján fizetett ár jelentősen eltér-e a piaci ártól ⁽⁹⁴⁾.
- (136) Ahogy a fentiekben bemutatuk, a szóban forgó ügyben az összehasonlító teljesítményértékelés hagyományos módszerét alkalmazva nem lehet megállapítani a pontos piaci árat, mivel nem lehet összehasonlítható és megfelelő referenciaértékeket találni.
- (137) Emellett a bérleti szerződés szerinti szolgáltatások nyújtásának költségén alapuló ármeghatározás ebben az esetben nem tűnik alkalmas módszernek, mivel észszerű módon nehéz meghatározni a beruházási költségeknek a bérleti szerződéshez rendelendő részarányát, illetve azt, hogy a TS által végzett egyéb tevékenységek hiányában mekkorák lettek volna ezek a költségek.
- (138) Ahogy azt a norvég hatóságok kifejtették, a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését részben azért kezdeményezték, mert az önkormányzatnak nem voltak megfelelő létesítményei a nagyobb sport- és kulturális rendezvények fogadására. Ezzel összefüggésben a norvég hatóságok megemlítették, hogy a Trondheimben fogják megrendezni a 2020-as férfi és női kézilabda-Európa-bajnokságot. A felújítás egyik célja tehát az volt, hogy felújított helyszínen megfeleljen az európai kézilabda-szövetség követelményeinek, és lehetővé tegye jelentős számú nézőközönség befogadását.

⁽⁹⁰⁾ 1085422. sz. dokumentum, 5. o.

⁽⁹¹⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 98. bekezdés.

⁽⁹²⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 99. bekezdés.

⁽⁹³⁾ Ahogy a norvég hatóságok korábban már kifejtették, a nap nem minden időszakában egyformán értékes.

⁽⁹⁴⁾ Lásd például a Notodden önkormányzata és a Becromal Norway AS közötti áramértékesítési megállapodásról szóló, 2009. július 8-i 305/09/COL hatósági határozatot, 11. o.

- (139) A Hatóság véleménye szerint feltételezhető, hogy egy magán gazdasági szereplő, amely azzal a céllal bérel kapacitásokat, hogy a csarnokokban helyet biztosítson ifjúsági sportkluboknak, nem fogadna el olyan árakat, amelyek a bérleti szerződés szerinti igényeihez képest aránytalan mértékben fedeznék a felújításhoz és bővítéshez kapcsolódó jelentős költségeket. Ha elfogadnák ezt a megközelítést, az olyan mechanizmusokat tenne lehetővé, amelyek keretében az önkormányzat olyan árat fizethetne az ifjúsági sport számára a csarnokokban teret biztosító létesítmények bérléséért, amely megfelel a létesítmények általános felújításának elvégzéséhez kapcsolódó pénzügyi igénynek, anélkül hogy ezt a hozzájárulást állami támogatásként bejelentnék ⁽⁹⁵⁾.
- (140) A sportrendezvényeket és egyéb nyilvános eseményeket, valamint a lakosság javát szolgáló különböző típusú tevékenységeket befogadó helyszínek építése állami feladatnak tekinthető. Ilyen körülmények között az állam nem piaci szereplőként jár el, hanem a közszféra szerveként. Így az állam bizonyos körülmények között állami támogatás nyújtásával finanszírozhat ilyen tevékenységeket. Azonban ahhoz, hogy egy ilyen intézkedés csoportmentességben részesüljön, meg kell felelnie az általános csoportmentességi rendelet idevágó kritériumainak ⁽⁹⁶⁾, illetve azt az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján be kell jelenteni és mint összeegyeztethető támogatást jóvá kell hagyni.
- (141) A fentiek miatt a Hatóságnak más módszerekkel kell értékelnie, hogy a bérleti szerződések tartalmaznak-e támogatásnak minősülő elemeket. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a norvég hatóságok által szolgáltatott referenciáértékek ugyan közvetlenül nem alkalmazhatók, de segíthetnek a piacon megfigyelhető ártartomány meghatározásában, amely alapján értékelni lehet, hogy a bérleti szerződés alapján fizetett ár távol esik-e attól, ami hasonló szolgáltatások esetében piaci feltételeknek tűnik.
- (142) A norvég hatóságok áttekintést adtak a Hatóságnak az önkormányzat által más helyszíneknek az olyan teremkapacitások bérléséért fizetett árakról, amelyeket ugyanarra a célra béreltek ki, mint az önkormányzat által a TS-től vásárolt teremkapacitásokat ⁽⁹⁷⁾. A Hatóság véleménye szerint ezek vethetők össze legjobban az e határozatban értékelt bérleti szerződésekkel.
- (143) A Hatóság szerint ezek a helyszínek alkalmasabbak az önkormányzat által bérelt teremkapacitással való összehasonlításra, mint a más városokban található helyszínek által felszámított díjakról szolgáltatott példák ⁽⁹⁸⁾. A más helyszínek tekintetében megadott óradíjak szemmel láthatólag olyan helyzetekre vonatkoznak, amikor a helyszínt korlátozott időtartamra és különböző rendezvényekre adják bérbé. Ezek a helyszíneken a létesítmények is eltérőek.
- (144) A norvég hatóságok által azzal kapcsolatban szolgáltatott referenciáértékek, hogy az önkormányzat hol bérel csarnokhelyet, szintén olyan megállapodásokra vonatkoznak, amelyek keretében nagyobb óraszámot vesznek bérbé ugyanolyan típusú szolgáltatásokra – bár egyik sem közelíti meg az önkormányzat és a TS közötti bérleti szerződés alapján bérelt órák számát. Ezek a helyszínek is Trondheimben vannak ⁽⁹⁹⁾.
- (145) A norvég hatóságok által előadottak szerint az óránkénti ár 350 és 2046 norvég korona között mozgott. A norvég hatóságok megállapították, hogy az önkormányzat által a sok ilyen egyedi szerződés alapján fizetett óradíjak mindenképpen a piaci ár alatt vannak, és ezért nem hasonlíthatók össze teljes mértékben, mivel több ilyen helyszínt részben az állam finanszírozott, és szerződés kötelezte őket arra, hogy valamennyi kapacitást fix áron bocsássonak rendelkezésre, továbbá előfordulhatott, hogy a megállapodások eltérő értékű napi/heti időszakokra vonatkoztak ⁽¹⁰⁰⁾.

⁽⁹⁵⁾ A norvég hatóságok benyújtották a Norion tanácsadó cég jelentését (az 1085426. sz. dokumentum), amely azt próbálja megállapítani, hogy mekkora óránkénti bérleti díjra lenne szükség akkor, ha a TS-nek észszerű befektetési megtérülést kellene realizálnia. A becslés azonban nem tesz különbséget a különböző típusú szolgáltatások között. Ehelyett más helyszínek költségszerkezetének lemásolása alapján egy általános becslést ad. Ez a megközelítés nem adja meg az annak megállapításához szükséges információkat, hogy az önkormányzat által a TS-nek fizetett óránkénti bérleti díj tükrözi-e a bérleti szerződések körébe tartozó szolgáltatások nyújtásának költségeit.

⁽⁹⁶⁾ Lásd az általános csoportmentességi rendeletnek a sportlétesítményekre és multifunkcionális szabadidős létesítményekre nyújtott támogatásra vonatkozó 55. cikkét.

⁽⁹⁷⁾ A 859501. sz. dokumentum, 3.8.2. szakasz.

⁽⁹⁸⁾ A norvég hatóságok a bergeni Vestlandshallent és Haukelandshallent, valamint a Tromsø városában lévő Tromsøhallent hozták fel példának, továbbá más helyszíneket is megemlítettek a TS által harmadik feleknek felszámított árak összevetése céljából. Részletesebben lásd még az 1.2.1.2. szakaszt.

⁽⁹⁹⁾ Az e helyszínektől bérelt órák száma 6 és 1344 között mozog (a 2015-ben bérelt óraszámról szolgáltatott információit).

⁽¹⁰⁰⁾ 1085422. sz. dokumentum, 28–29. o.

- (146) Ezenkívül azon tizenegy bérleti szerződés közül, amelyek árait megadták, csupán két helyszínen, a Heimdal és az Utleira közelítette meg az önkormányzat által a TS-nek fizetett árat⁽¹⁰¹⁾. A norvég hatóságok elismerték, hogy az erre a két helyszínen vonatkozó díjak magasabbak annál, mint amit a többi helyszínenk fizettek, amelyekről információkat szolgáltatottak. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a díjak nem feltétlenül tükrözik a piaci árakat, mivel az önkormányzat a bérleti díj meghatározásakor figyelembe vette a tagságon alapuló önkéntes sportklubok tevékenységeinek támogatásával kapcsolatos önkormányzati érdeket is. E helyszínek piaci ára ezért a jelzettnél valamennyivel alacsonyabb lehet⁽¹⁰²⁾.
- (147) A Heimdal weboldalán nyilvánosan elérhető információk szerint az óránkénti díj a megkötött szerződés típusától függően 275 és 550 norvég korona között mozog. Úgy tűnik tehát, hogy a helyszínen által a piacon felszámított ár lényegesen alacsonyabb annál, mint amit az önkormányzat a bérlet keretében fizet.
- (148) A többi kilenc bérleti szerződésnél a helyszínek 77–242 %-kal⁽¹⁰³⁾ alacsonyabb árat alkalmaznak, mint amit az önkormányzat a régi bérleti szerződések alapján fizetett a TS-nek, illetve 154–385 %-kal alacsonyabbak az önkormányzat által a 2019. évi bérleti szerződés alapján a TS-nek fizetett áránál.
- (149) Abból a tizenegy helyszínből, amelyekre árakat adtak meg, négy helyszínt magán gazdasági szereplőktől béreltek⁽¹⁰⁴⁾. E négy helyszínen ára 425 és 677 norvég korona között mozgott.
- (150) A Hatóság ezért úgy ítéli meg, hogy a norvég hatóságok által megadott referenciaértékek inkább csak azt szemléltetik, hogy az önkormányzat által a bérleti szerződés alapján fizetett ár lényegesen magasabb, mint a többi helyszínenk fizetett és az azok által felszámított ár, mind a korábbi szerződések tekintetében, különösen pedig a 2019. évi bérleti szerződés alapján a csarnokkapacitás kibérléséért fizetett ár megemelését követően.
- (151) A Hatóság megítélése szerint ez az árkülönbség, ami az említett helyszínek óradíja és az önkormányzat által a TS-sel kötött bérleti szerződés alapján fizetett óránkénti árban mutatkozik meg – pedig az önkormányzat ezeket mind ugyanarra a célra bérelte ki –, nem magyarázható teljes egészében azzal, hogy az említett helyszínek némelyikét részben az állam finanszírozhatta, illetve hogy a helyszínek kötelezve lehettek arra, hogy fix áron bocsássonak rendelkezésre kapacitásokat. Az, hogy ezek a megállapodások eltérő értékű napi/heti időszakokra vonatkozhattak, ugyanúgy érvényes minden helyszínenre, amelyeket a norvég hatóságok lehetséges referenciaértékként megadtak.
- (152) A fenti megfontolások fényében a Hatóság nem tudja kizárni, hogy a 2007-től 2017-ig terjedő időszakokra megkötött bérleti szerződések és a 2019. évi bérleti szerződés előnyhöz juttatták a TS-t. Tekintettel azonban arra, hogy az ilyen támogatás az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető lenne az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, nem szükséges végleges megállapítást megfogalmazni a támogatás fennállásáról⁽¹⁰⁵⁾.

6.4.2. 6. intézkedés – az új és nem várt költségekhez kapcsolódó tőkeemelés – általános csoportmentességi rendelet

- (153) A norvég hatóságok az általános csoportmentességi rendelet 55. cikke alapján 55 millió norvég korona (mintegy 5,68 millió euro) összegű tőkeemelést nyújtottak a TS-nek. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a TS a meglévő eszközökkel vagy további piaci finanszírozás bevonásával nem tudja fedezni ezeket a többletköltségeket.
- (154) A norvég hatóságok állítása szerint a tőkeemelés nem juttatja előnyhöz a TS-t. A norvég hatóságok szerint több olyan megfontolás volt, amely alapján a tőkeinjekció előnyösnek bizonyult az önkormányzat mint a TS többségi tulajdonosa számára.
- (155) A norvég hatóságok megállapították, hogy a módosítások összességében valószínűleg jelentős hatást gyakoroltak a TS nyereségességére, különösen ha összevetjük a kontrafaktuális forgatókönyvvel, azaz azzal a helyzettel, ha az ülőhelyekre, emelőberendezésekre és tárolólétesítményekre vonatkozó egyes módosításokat nem végezték volna el. Mindegyik intézkedés a bevételek növekedését/a költségek csökkenését eredményezte volna, míg az alternatív megoldások ellenkező hatást értek volna el⁽¹⁰⁶⁾.

⁽¹⁰¹⁾ Ez a két helyszínen a Heimdal és az Utleira, amelyekre óránként 2046 és 1302 norvég korona árat adtak meg.

⁽¹⁰²⁾ 1096774. sz. dokumentum.

⁽¹⁰³⁾ A régi bérleti szerződés alapján fizetett óradíj 1200 norvég korona, az új bérleti szerződés alapján fizetett óradíj pedig 1700 norvég korona volt, szemben a többi helyszínenk vonatkozó óránkénti árral, amely 350 és 677 norvég korona között mozgott.

⁽¹⁰⁴⁾ Ezek a helyszínek az Autronicahallen (472 norvég korona), KVT-hallen (677 norvég korona), Utleirahallen (600 norvég korona) és Charlottenlund (425 norvég korona).

⁽¹⁰⁵⁾ Ezzel az érveléssel kapcsolatban lásd az *Uppsala aréna* ügyben (SA.33618) hozott a Svédország által az uppsalai aréna számára nyújtani tervezett SA.33618 (12/C) számú állami támogatásról szóló, 2013. május 2-i 2013/452/EU bizottsági határozatot (HL L 243., 2013.9.12., 19. o.).

⁽¹⁰⁶⁾ 1085422. sz. dokumentum, 10. o.

- (156) A norvég hatóságok kifejtették továbbá, hogy a tőkeemelés következtében az önkormányzat a TS szinte egyedüli részvényesévé vált, ami lehetővé teszi az önkormányzat számára, hogy akár a jelenlegi kisebbségi részvényesek jóváhagyása nélkül is megvásárolja a fennmaradó részvényeket. Egyedüli részvényesként az önkormányzat kedvező helyzetbe kerül a részvénytársaságokról szóló norvég törvény alapján ⁽¹⁰⁷⁾, mivel egyoldalúan dönthet arról, hogy a továbbiakban hogyan kellene üzemeltetni a TS-t.
- (157) A norvég hatóságok szerint bármely piacgazdasági szereplő, amelynek e két forgatókönyv közül kellett volna választania, valószínűleg az önkormányzathoz hasonlóan cselekedett volna. A norvég hatóságok meglátása szerint semmiképpen sincs elégséges bizonyíték azon következtetés levonásához, hogy a piacgazdasági szereplő teszten nem felelt meg ⁽¹⁰⁸⁾.
- (158) A norvég hatóságok kifejtették, hogy a TS-ben szerzett részesedés értéke – amely lényegében összefügg a TS tulajdonában lévő infrastruktúrával – az elkészült Trondheim Spektrum esetében magasabb, mint ha leállították volna a felújítási projektet. A tőkeemeléssel finanszírozott módosítások hozzájárulnak majd a TS további nyereségességéhez, a költségmegtakarításhoz és az infrastruktúra bevélettermelő képességének erősítéséhez.
- (159) Emellett az önkormányzat jelentősen növelte részesedését a TS-ben. Ez mindenekelőtt a részesedése értékének növekedésével jár. Az önkormányzat lényegében 55 millió norvég koronáért 18 %-os részesedést vásárolt egy olyan infrastruktúra birtokában lévő társaságban, amelynek csak a bővítése majdnem 600 millió norvég koronába kerül. Emellett azáltal, hogy (szinte) egyedüli tulajdonosa a TS-nek, az önkormányzat közvetlenebb és azonnali befolyást gyakorolhat a vállalat működésére és jövőjére.
- (160) A norvég hatóságok szerint közép- és hosszú távon egyáltalán nem valószínű, hogy a Trondheim Spektrumot olyan áron lehet majd eladni, amely elfogadható befektetési megtérülést nyújt a tőkeinjekcióért cserébe. Ha nem adják el a Trondheim Spektrumot, a tulajdonlásának értéke nagy valószínűséggel nőni fog, ha befejezik a bővítést és végrehajtják azt az üzleti tervet és a stratégiát, amely szerint a bevételek egyre nagyobb része fokozatosan az üzleti tevékenységekből származik.
- (161) Ha egy állam úgy érvel, hogy piacgazdasági szereplőként lépett fel, kétség esetén olyan bizonyítékokkal kell szolgálnia, amelyek igazolják, hogy az ügylet lebonyolítására vonatkozó döntést olyan gazdasági értékelések alapján hozta meg, amilyeneket hasonló körülmények között egy észszerűen eljáró (az érintett közjogi szervhez hasonló jellemzőkkel bíró) piacgazdasági szereplő is készített volna az ügylet jövedelmezőségének vagy gazdasági előnyeinek meghatározása céljából ⁽¹⁰⁹⁾.
- (162) Az ilyen előzetes értékelés részletessége az érintett ügylet összetettségétől, valamint az érintett eszközök, áruk vagy szolgáltatások értékétől függően eltérhet. Rendes körülmények között ezeket az előzetes értékeléseket megfelelő ismeretekkel és tapasztalattal rendelkező szakértők segítségével kell elkészíteni. Az értékeléseknek minden esetben objektív kritériumokon kell alapulniuk, és azokat nem befolyásolhatják közpolitikai megfontolások. A független szakértők által végzett értékelések további megerősítésként szolgálhatnak az értékelés hitelességére vonatkozóan.
- (163) Annak megállapításához, hogy egy intézkedés gazdasági előnyt nyújt-e, át kell gondolni, hogy hasonló körülmények között vajon egy, az érintett vállalattal összevethető méretű piacgazdasági szereplő is ugyanilyen összegű tőkehozzájárást nyújtott volna-e, különösen a befektetés időpontjában rendelkezésre álló információk és az előre látható fejlemények alapján.
- (164) A piacgazdasági szereplő elvét különböző gazdasági ügyletek vonatkozásában dolgozták ki. Az EGT-bíróságok kialakították a „piacgazdasági befektető elvét”, amelynek alapján állami befektetések (különösen tőkeinjekció) esetén megállapítható az állami támogatás megléte. Amikor ezen elv alapján megállapítják, hogy valamely közjogi szerv általi befektetés állami támogatásnak minősül-e, meg kell vizsgálni, hogy hasonló körülmények között egy rendes piacgazdasági feltételek mellett tevékenykedő, hasonló méretű magánbefektető végrehajtotta volna-e a szóban forgó befektetést ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁷⁾ *Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)*, LOV-1997-06-13-44.

⁽¹⁰⁸⁾ 1085422. sz. dokumentum, 10–15. o.

⁽¹⁰⁹⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 79. bekezdés. Lásd a C-124/10 P. sz., *Bizottság kontra EDF* ügyben hozott ítélet (EU: C: 2012:318) 82–85. pontját. Lásd a C-214/12 P., C-215/12 P. és C-223/12 P. sz., *Land Burgenland kontra Európai Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet (EU:C:2013:682) 61. pontját.

⁽¹¹⁰⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 74. bekezdés.

- (165) A piacgazdasági befektető elvének való megfelelést előzetes üzleti tervvel lehet bizonyítani, amely alapján meghozták a befektetési döntést ⁽¹¹¹⁾. Egy állam csak a befektetés végrehajtásáról szóló döntés meghozatala előtt vagy azzal egy időben figyelembe vett objektív és igazolható elemekre hivatkozhat.
- (166) Be kell mutatni, hogy a befektetés olyan gazdasági elemzésen alapul, mint amelyet egy hasonló helyzetben lévő racionális gazdasági szereplő is elvégzett volna egy ilyen befektetés előtt a jövőbeli nyereségesség meghatározása érdekében.
- (167) Nem elegendő a (lehetséges) előny megadása után készült gazdasági értékelésekre támaszkodni, és utólag megállapítani, hogy a befektetés valójában nyereséges volt, vagy pedig utólagosan igazolni a választott intézkedéseket, és ezek alapján kijelenteni, hogy a tagállam ugyanúgy döntött a befektetésről, mint egy piacgazdasági magánbefektető ⁽¹¹²⁾.
- (168) Az, hogy a tőke-hozzájárulás állítólag szükséges a vállalat működésének folytatásához, illetve ahhoz, hogy a prudenciális szabályokkal és a felmerülő kockázatok becslésével összhangban biztosítsák a vállalkozás megfelelő kapitalizációját, nem szolgáltat elégséges alapot ahhoz a következtetéshez, hogy teljesültek a piacgazdasági befektető elvével kapcsolatos követelmények.
- (169) A rendes piaci körülmények között működő magánbefektető csak akkor nyújthatna ilyen tőke-hozzájárulást, ha a várható nyereségességet a hozzájárulás időpontjában, a rendelkezésre álló információk és az adott időpontban előre látható fejlemények alapján elégségesnek ítélné meg.
- (170) A piacgazdasági szereplő elvének alkalmazása során azt vélelmezik, hogy a magánbefektető megpróbálja maximalizálni nyereségét ⁽¹¹³⁾. Ahogy azt a Törvényszék a *Westdeutsche Landesbank Girozentrale kontra Bizottság* ügyben megállapította, „általában a magánbefektető nem elégszik meg azzal, hogy egy befektetés nem okoz számára veszteséget, vagy csak korlátozott nyereséggel jár. Ugyanis a befektetése hozamának észszerű maximalizálására fog törekedni, tekintettel az aktuális körülményekre és a rövid, közép- és hosszú távú érdekeinek kielégítésére, beleértve ebbe azt az esetet is, amikor olyan társaság részvénytőkéjébe fektet be, amelyben már rendelkezik részesedéssel” ⁽¹¹⁴⁾.
- (171) A norvég hatóságok kifejtették, hogy az önkormányzat értékelte, hogy a Trondheim Spektrum többségi részvényeseként objektív kritériumok alapján tőkeemelés formájában kell-e további befektetéseket végrehajtania. Az önkormányzatnak továbbá jó, piacgazdasági indokai voltak a tőkeemelés végrehajtására, különösen ha figyelembe vesszük a kontrafaktuális forgatókönyvet ⁽¹¹⁵⁾.
- (172) Viszont megismételjük, hogy a norvég hatóságok által adott tájékoztatás szerint úgy tűnik, hogy az önkormányzat nem végzett előzetes gazdasági értékelést, mielőtt döntött volna a tőkeinjekció megadásáról. Nem tekinthető elegendőnek, hogy a felújítás befejezése és a másik lehetőség közötti döntéssel szembeesülő bármely gazdasági szereplő valószínűleg úgy járt volna el, mint az önkormányzat ⁽¹¹⁶⁾, és konkrétan nem értékelte volna a befektetés várható jövedelmezőségét.

⁽¹¹¹⁾ Lásd például a C-124/10P. sz., *Bizottság kontra EDF* ügyben hozott ítélet (EU: C: 2012:318) 83–85. és 105. pontját, a C-482/99. sz., *Franciaország kontra Bizottság (Stardust Marine)* ügyben hozott ítélet (EU:C:2002:294) 70–72. pontját, valamint a T-16/96. sz., *Cityflyer Express kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:T:1998:78) 76. pontját. Lásd még a Shetland Shellfish ügyben hozott határozatot (2006/226/EK bizottsági határozat, HL L 81., 2006.3.18., 36. o.), amelyben a Bizottság elutasította a Shetland-szigeteki hatóságok két jelentését, amelyek 2000-re, 2001-re és 2002-re nézve tervezett eredménykimutatást, tervezett mérleget és tervezett pénzforgalmi kimutatást tartalmaztak. Az Egyesült Királyság továbbra is fenntartotta, hogy a tanulmányok előzetesen készültek, és hogy az alapjukat képező feltételezések „óvatosak és prudensek voltak”, de a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egy piacgazdasági magánbefektető elégtelennek tartotta volna ezeket, annak ellenére, hogy viszonylag kis összegekről volt szó.

⁽¹¹²⁾ Lásd például a C-124/10 P. sz., *Bizottság kontra EDF* ügyben hozott ítélet (EU: C: 2012:318) 82–86. és 105. pontját, valamint a Belgium által az SA Ducreire/Delcredere NV számára nyújtott SA.23420 (11/C, korábbi NN40/10) számú állami támogatásról szóló, 2013. március 20-i 2014/274/EU bizottsági határozat (150)–(151) bekezdését (HL L 144., 2014.5.15., 29. o.).

⁽¹¹³⁾ Lásd a C-303/88 sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletet (EU:C:1991:136), valamint a T-228/99. és T-233/99. sz., *Westdeutsche Landesbank Girozentrale kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletet (EU:T:2003:57).

⁽¹¹⁴⁾ Lásd a T-228/99. és T-233/99. sz., *Westdeutsche Landesbank Girozentrale kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet (EU:T:2003:57) 314. és 315. pontját.

⁽¹¹⁵⁾ Az 1096774. sz. dokumentum.

⁽¹¹⁶⁾ Az 1085422. sz. dokumentum, 10–15. o.

- (173) A norvég hatóságok által nyújtott magyarázat nem igazolja, hogy a befektetés elég nyereséges volt egy piaci befektető számára ⁽¹¹⁷⁾. Ez az új költségekre és a költségűtlépésre egyaránt érvényes. Az értékelést nem lehet olyan általános magyarázatokra alapozni, mint amilyenekkel a norvég hatóságok szolgáltak. Nem nyújtottak be becsléseket például az új üléshelyek miatt várható bevételnövekedésről, sem pedig a nagyobb emelőberendezéseknek és a megnövelt tárolóterületnek köszönhető hatékonyságnövekedésről.
- (174) A Hatóság lehetőséget adott a norvég hatóságoknak, hogy benyújtsák az ügylettel kapcsolatban esetleg rendelkezésre álló ilyen jellegű dokumentumokat. A norvég hatóságok nem nyújtottak be olyan gazdasági elemzést, amelyet egy hasonló helyzetben lévő racionális magánszektorbeli gazdasági szereplő készített volna egy ilyen befektetés előtt a jövőbeli nyereségesség meghatározása érdekében. A norvég hatóságok tehát nem támasztották alá bizonyítékkal, hogy a várható jövőbeli jövedelmezőség magánbefektetői szempontból kielégítő volt ⁽¹¹⁸⁾. Amikor a TS tőkeemelésért kért, az önkormányzat a TS részvényeinek 78 %-át birtokolta. A TS többi tulajdonosa nem mutatott érdeklődést a tőkeemelésben való részvétel iránt. Éppen ellenkezőleg, több kisebbségi részvényes is beleegyezett abba, hogy 1 norvég koronáért átadja részvényeit az önkormányzatnak.
- (175) Az, hogy a többi részvényes nem kívánt részt venni a tőkeemelésben, hanem inkább 1 norvég koronáért az önkormányzatra ruházta a részvényeit, arra utaló jelnek tekinthető, hogy a piaci szereplők nem tartották nyereségesnek az ügyletet.
- (176) Következésképpen a Hatóság megállapítja, hogy a tőkeemelés előnyt jelent a TS számára, mégpedig a tőkeemelés teljes összegével megegyező mértékben.

6.4.3. 7. intézkedés – az infrastruktúra költségeinek finanszírozása

- (177) Az intézkedés pontos formája nem lényeges annak megállapítása szempontjából, hogy az gazdasági előnyhöz juttatja-e a vállalkozást. Az állami támogatás fogalmát illetően nemcsak a pozitív gazdasági előny biztosítása releváns, hanem a gazdasági terhek alóli mentesítés is minősülhet előnynek. Ez utóbbi olyan átfogó kategória, amelybe a vállalkozás költségvetését rendszerint érintő valamennyi teher csökkentése beletartozik. Ideértendő minden olyan helyzet, amelyben a gazdasági szereplők mentesülnek a gazdasági tevékenységükkel járó bizonyos költségek alól ⁽¹¹⁹⁾.
- (178) Az előny fogalma magában foglalja azt a helyzetet is, amikor a gazdasági szereplőnek nem kell viselnie olyan költségeket, amelyeket más hasonló helyzetű gazdasági szereplőknek egy adott jogrendben rendszerint viselniük kell, ideértve azt az esetet is, ha a költségek nem gazdasági jellegű tevékenységhez kapcsolódnak ⁽¹²⁰⁾.
- (179) Az állam által a közhatalom gyakorlása során végzett tevékenység céljára használt, kereskedelmi céllal nem hasznosított infrastruktúra építése elvileg nem tartozik az állami támogatási szabályok alkalmazási körébe ⁽¹²¹⁾.
- (180) Mindazonáltal az olyan, kereskedelmi céllal nem hasznosított infrastruktúra esetében, amelyet állami forrásokból finanszíroznak, mint amilyen az ebben az ügyben vizsgált infrastruktúra is, fennállhatnak szelektív előnyök:
- ha a projektre rendes körülmények között alkalmazandó szabályok a költségek egy részének viselését az építetőre terhelik, akkor szelektív előny jelentkezhet, ha az építető a jogilag megkövetelnél kevesebbet fizet,
  - ha az infrastruktúra nem általános jellegű, hanem csak egy, illetve korlátozott számú vállalkozást szolgál ki, amelyek előre ismertek, és az infrastruktúra e vállalkozások igényeire van szabva olyan módon, hogy rendes esetben a vállalkozás(ok)nak kellett volna viselnie (viselniük) magának az infrastruktúrának a költségeit ⁽¹²²⁾.

⁽¹¹⁷⁾ Lásd például a T-228/99. és T-233/99. sz., *Westdeutsche Landesbank Girozentrale kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet (EU: T:2003:57) 255. pontját, valamint az 2014/274/EU határozat (153) bekezdését.

⁽¹¹⁸⁾ A 2014/274/EU határozat (150)–(151) bekezdése.

⁽¹¹⁹⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 68. bekezdés.

⁽¹²⁰⁾ Az állami támogatás fogalmáról szóló iránymutatás, 68. bekezdés.

⁽¹²¹⁾ Lásd például az SA.36019 számú állami támogatásról szóló, 2016. január 8-i bizottsági határozat (36) bekezdését és a Bizottság közutakra, hidakra, alagutakra és belvízi utakra vonatkozó infrastrukturális elemzési hálózatát, amely a következő internetcímen érhető el: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/grid_roads_en.pdf

⁽¹²²⁾ Lásd például a SA.36019 számú állami támogatásról szóló, 2016. január 8-i bizottsági határozat (38) és (46) bekezdését és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot.

- (181) A norvég hatóságok állítása szerint a szóban forgó infrastruktúra általános jellegű közcélú infrastruktúra, és a TS nem fizetett kevesebbet, mint amennyit a jogszabály megkövetelt. Az infrastruktúra finanszírozása három intézkedést érint.
- (182) Az első a Nidarø-félszigetet a szárazfölddel összekötő, az Ilen-templom közelében található híddal kapcsolatos. A norvég hatóságok szerint a jelenlegi híd elavult. A hidat teljes egészében az önkormányzat finanszírozza. A híd a város központi részeit fogja összekötni, és fontos szabadidős és parkterületeket kapcsol össze, így hasznos Trondheim minden polgára és látogatója számára.
- (183) A második intézkedést a Klostergata víz- és szennyvízvezetékein végzett munka alkotja, amelyeket az önkormányzatnak mindenképpen ki kellett cserélnie. Az építés időben egybeesik a Trondheim Spektrum bővítésével. A szennyvizekre és a vízi környezetre vonatkozó 2013–2024-es főterv, a 2004–2012-es vízellátási főterv és a 2017–2028-as önkormányzati vízellátási részterv alapján az önkormányzatnak el kell különítenie a háztartási szennyvizet a csapadékvízitől, és fel kell újítania a régi vízvezetéseket. Ezeket az intézkedéseket ajánlott 10 éven belül elvégezni (2014-től számítva). Az önkormányzat arra törekszik, hogy összehangolja ezt a munkát más szereplők építési tevékenységével. A Klostergata vízvezetéseit 1895 és 1915 között fektették le. A norvég hatóságok kifejtették, hogy az önkormányzat mindig kicseréli a közművezetéseket, amikor az úton vagy az út mentén más munkát végeznek. A TS 20 millió norvég korona megfizetésével vállal részt ebben ⁽¹²³⁾.
- (184) A harmadik intézkedés, a zöldterületek és a közpark kialakítása azt hivatott biztosítani, hogy vonzó helyszíneket hozzanak létre a lakosság tevékenységei és szabadidős tevékenységei számára. Az önkormányzat növényeket tervez ültetni a folyó közelében, hogy kedvező környezetet teremtsen a növény- és állatvilág számára. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a zöldterületek és a közpark nem szükségesek a projekthez, inkább olyan infrastruktúrának tekintendők, amely Trondheim minden polgára és látogatója számára hasznos ⁽¹²⁴⁾.
- (185) Annak megítéléséhez, hogy az intézkedés állami támogatásnak minősül-e, a Hatóságnak a szóban forgó intézkedés hatását kell elemeznie, nem pedig az elérni kívánt célt. Még akkor is, ha az említett fejlesztési tervekkel összefüggésben fogadták el az infrastruktúra-fejlesztési tervet, a Hatóságnak értékelnie kell, hogy az infrastruktúra a közösség egészének javát szolgálja-e, vagy csak a szóban forgó fejlesztést. Csak az utóbbi esetben áll fenn az, hogy az infrastruktúrát a beruházónak kell finanszíroznia, amelyhez nem nyújtható támogatás ⁽¹²⁵⁾.
- (186) A norvég hatóságok kifejtették, hogy (a részben) az önkormányzat által finanszírozott intézkedések nincsenek közvetlen ténybeli kapcsolatban a fejlesztéssel, hanem az önkormányzat által folytatott közpolitika eredményei, amelynek keretében biztosítani kívánja az ilyen típusú, általánosan hozzáférhető infrastruktúrát és a nyilvános zöldterületi övezeteket ⁽¹²⁶⁾. Az övezet a Nidelva folyó partja mentén elhelyezkedő, nagyon sokszínű növény- és állatvilággal rendelkező fontos rekreációs terület részét képezi. A Nidarø annak a sétautakból álló hálózatnak a része, amely a városi lakosok szabadidős és szabadtéri tevékenységeinek népszerű helyszíne ⁽¹²⁷⁾.
- (187) A norvég hatóságok által nyújtott tájékoztatás alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az infrastruktúrával kapcsolatos szóban forgó intézkedések a trondheimi lakosság hasznát és javát szolgálják. Bár a fejlesztés miatt némileg megnövekedhet a forgalom a területen, az elvégzett munka minden ott élő ember javát szolgálja ⁽¹²⁸⁾.
- (188) A fentiek alapján az önkormányzat és a TS fejlesztési megállapodást kötött a fejlesztésről ⁽¹²⁹⁾. A norvég hatóságok kifejtették, hogy sem az önkormányzat, sem a beruházó nem köteles fejlesztési megállapodást kötni.
- (189) A fejlesztési megállapodások támogató eszközként szolgálnak a beruházó és az önkormányzatok számára annak biztosításához, hogy betartsák az övezeti terv és az eljárási rend szerinti követelményeket, az infrastruktúrával kapcsolatos általános intézkedéseket is beleértve. A megállapodások előírhatnak – de nem szükségszerűen kell előírniuk – olyan rendelkezéseket, amelyek az infrastruktúrával kapcsolatos általános intézkedésekhez kapcsolódó gazdasági teher egy részét a beruházóra hárítják. Fontos megjegyezni, hogy a fejlesztési megállapodások az önkormányzat és a beruházó közötti tárgyalások eredményei.

⁽¹²³⁾ 874440. sz. dokumentum, 24. o.

⁽¹²⁴⁾ 1085422. sz. dokumentum, 15. o.; 1059170. sz. dokumentum.

⁽¹²⁵⁾ Lásd például a *Terra Mítica SA-ról és a Benidorm melletti tematikus parkról* szóló, 2002. augusztus 2-i 2003/227/EK bizottsági határozat (HL L 91., 2003.4.8., 23. o.) (62)–(67) bekezdését és a Németország által a Propapier PM2 GmbH javára nyújtott állítólagos infrastruktúra-támogatásról – SA.36147 (C 30/10) (korábbi NN 45/10; korábbi CP 327/08) számú állami támogatásról szóló, 2014. október 1-jei 2003/227/EK bizottsági határozatot (HL L 89., 2015.4.1., 72. o.).

⁽¹²⁶⁾ 1059846. sz. dokumentum.

⁽¹²⁷⁾ 874440. sz. dokumentum, 23. o.

⁽¹²⁸⁾ Lásd például a 2003/227/EK határozat (62)–(67) bekezdését.

⁽¹²⁹⁾ 1059848. sz. dokumentum.

- (190) Nincs olyan törvényi rendelkezés, amely megkövetelné az önkormányzattól, hogy bármilyen költséget a beruházóra hárítson át. Viszont ha az önkormányzat és a beruházó fejlesztési megállapodást köt, az idevágó jogszabály korlátozásokat ír elő azzal kapcsolatban, hogy milyen költségeket lehet áthárítani a beruházóra. Ennek indoka az, hogy a fejlesztési megállapodások megtárgyalása és megkötése során aszimmetrikusak az erőviszonyok, mégpedig az önkormányzat javára.
- (191) A norvég hatóságok ezzel összefüggésben az Oslói Kerületi Bíróság egyik közelmúltbeli ítéletére hivatkoztak, amelyben a bíróság úgy ítélte meg, hogy „a tervezési és építési törvény 17-3. szakaszának magyarázata többek között az, hogy korlátozni kell, hogy az önkormányzatok mit foglalhatnak bele a fejlesztési megállapodásba, mivel az önkormányzat a projektek engedélyezéséhez vagy megtiltásához kapcsolódó hatáskörének köszönhetően hatalmi helyzetbe kerül. A rendelkezés ezért szükségességgel, helyénvalósággal és arányossággal kapcsolatos követelményt ír elő”⁽¹³⁰⁾.
- (192) A norvég hatóságok kifejtették, hogy ily módon az önkormányzat mozgásterét korlátozza a jogi keret, valamint a szükségességi és arányossági követelményeket illetően a fent említett ítélkezési gyakorlat. Az önkormányzat még így is megpróbál minél több költséget áthárítani a beruházóra. Miközben az önkormányzat a teljes költségáthárítás elvét vezette be, a nemzeti jogi keret szerinti korlátozások a gyakorlatban valamennyire puhítottak ezen az elven.
- (193) Nem használnak képleteket vagy előre meghatározott számításokat a költségek önkormányzatok és beruházók közötti, fejlesztési megállapodás alapján történő megosztására. A norvég hatóságok szerint a törvény sem követel meg ilyen számításokat, és azok a gyakorlatban sem lennének hasznosak. A projektek, a beruházók és a különböző projektek gazdasági kapacitásai túl heterogének ahhoz, hogy matematikai modelleket lehetne alkalmazni.
- (194) Az önkormányzat értékeli a beruházó terveit. Ennek során a költségmegosztás arányosságának biztosítása érdekében összevetik a beruházó által viselendő teljes költséget más projektek és gyakorlatok idevágó költségeivel (a közcélú infrastruktúrához való hozzájárulás költsége egy négyzetméternyi használt területre vetítve). Egy tipikus lakóingatlan-beruházásnál, amely jellemzően rendkívül jövedelmező fejlesztés, az egy négyzetméternyi használt területre vetített elfogadható költség 2000 norvég korona körül mozog vagy annál kevesebb. A norvég hatóságok szerint a kereskedelmi célú projektek, illetve a közszolgáltatási projektek nyereségessége jellemzően alacsonyabb, így egy négyzetméternyi használt területre vetítve általában alacsonyabb költséget bírnak el.
- (195) A TS-sel az e gyakorlat alapján megkötött fejlesztési megállapodás alapján a TS egy négyzetméternyi használt területre vetített költsége 2 226 norvég korona.
- (196) A Hatóság kérésére a norvég hatóságok további információkat nyújtottak be a közelmúltban Trondheimben megvalósított, viszonylag nagy volumenű építési beruházásokról, amelyek esetében fejlesztési megállapodást kötöttek. Egyik projektnél sem volt lényegesen magasabb az egy négyzetméternyi használt területre vetített költség, mint a TS projektjénél. A projektek lakóingatlan-beruházások és kereskedelmi/közszolgáltatási projektek voltak. Néhány projekt az egyik vagy a másik kategóriába tartozott, néhány pedig vegyes projekt volt.
- (197) A TS-re a fejlesztési megállapodás alapján áthárított költség magasabb volt, mind az ismertetett példák többségében. A norvég hatóságok megjegyezték, hogy még az olyan rendkívül nyereséges kereskedelmi projektek, mint például egy szállodabővítés és egy bevásárlóközpont építése is alacsonyabb vagy alig magasabb költséget vállalnak át egy négyzetméternyi használt területre vetítve, mint a TS.
- (198) A Hatóság érdeklődésére a norvég hatóságok azt a választ adták, hogy tudomásuk szerint nincsenek országos vagy kifejezetten Trondheimre vonatkozó statisztikák az egy négyzetméternyi használt területre vetített költségekről. Vannak azonban nyilvánosan elérhető dokumentumok, amelyek arra utalnak, hogy a TS által vállalandó költségek más építési projektek hozzájárulásainak felső tartományába esnek. Például a Norsk Eiendom 2018. augusztusi jelentése az Oslóban megvalósított nagy fejlesztések egy mintája alapján megállapította, hogy az egy négyzetméternyi használt területre vetített költségek 975 és 2167 norvég korona között mozognak, a projektek többségének hozzájárulása pedig körülbelül 1400–1500 norvég korona⁽¹³¹⁾.

⁽¹³⁰⁾ Az Oslói Kerületi Bíróság 18-132587TVI-OTIR sz. ítélete, 8. o. „*Bakgrunnen var blant annet et behov for å sette begrensinger for hva kommunene kunne inngå avtale om, da kommunen i kraft av sin myndighet til å gi eller ikke tillatelse har en sterk maktposisjon i forhandlingene. Bestemmelsen oppstiller derfor både et krav om nødvendighet, og krav om rimelighet og forholdsmessighet.*” Az ítélettel szemben fellebbeztek. A norvég hatóságok az Oslói Kerületi Bíróság két új ítéletére, a 18-104016 sz. (Mortensrud) és a 18-132587 sz. (universitetet) ítéletre is hivatkoznak.

⁽¹³¹⁾ A norvég hatóságok kifejtették, hogy a korábban bejelentett, 2081 norvég korona összegű egy négyzetméternyi használt területre vetített költség a fejlesztési megállapodás végleges változatában módosult. A végleges helyes összeg egy négyzetméternyi használt területre vetítve 2226 norvég korona.

- (199) A norvég hatóságok azt állították, hogy az egy négyzetméternyi használt területre vetített költségre benyújtott referenciaértékek összehasonlíthatók. A norvég jogrend alapján az arányosság vizsgálata során különös figyelmet kell fordítani a költségmegosztás gazdasági fenntarthatóságára. Annak megítéléséhez, hogy a TS fejlesztési megállapodása eltér-e a rendes gyakorlattól, referenciaértékként fel lehet használni a lakóingatlan-beruházásokat, még akkor is, ha azok általában több költséget viselnek, mint a TS-éhez hasonló projektek. Mindenesetre a kereskedelmi célú/közszolgáltatási fejlesztésekre vonatkozó, önkormányzatok által kötött fejlesztési megállapodásokban is alacsonyabb az egy négyzetméternyi használt területre vetített költség, mint a TS esetében.
- (200) Emellett az alkalmazandó jogszabályból (amely arányossági értékelést ír elő) és a norvég bíróságok ítéleteiből⁽¹³²⁾ is egyértelműen kitűnik, hogy az önkormányzat a törvény megsértése nélkül nem tudott volna több költséget áthárítani a TS-re⁽¹³³⁾.
- (201) A norvég hatóságok információkat szolgáltatottak a fejlesztési megállapodások megtárgyalása során Trondheimben alkalmazott gyakorlatokról, valamint magyarázatot fűztek a vonatkozó nemzeti jogszabály követelményéhez. A norvég hatóságok által adott információk arra utalnak, hogy a TS esetében a költségmegosztásról folytatott tárgyalások során nem tértek el a szokásos gyakorlattól. A benyújtott referenciaértékek – bár eltérő típusú projektekre vonatkoznak – nem utalnak arra, hogy a TS a trondheimi fejlesztési projekt kapcsán kevesebbet fizetett volna, mint amit rendszerint a közcélú infrastruktúrához való hozzájárulásként megkövetelnek.
- (202) A Hatóság ezért nem tudja bizonyítani, hogy a szóban forgó ügy eltér a közcélú infrastruktúra-fejlesztési projektekben alkalmazott költségmegosztás szokásos gyakorlatától.
- (203) A norvég hatóságok által szolgáltatott információk értékelése alapján a Hatóság tehát nem vonhat le olyan következtetést, hogy a TS felújításával és bővítésével kapcsolatban az infrastruktúra-fejlesztési költségek megosztása szelektív előnyhöz juttatta a TS-t. Ennek megfelelően az intézkedés nem minősül támogatásnak, és így nem értékeljük tovább.

6.5. SZELEKTIVITÁS

- (204) Ahhoz, hogy egy intézkedés támogatásnak minősüljön, szelektívnek kell lennie abban az értelemben, hogy „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos termékek előállítását” előnyben részesíti.
- (205) A szóban forgó intézkedések egyedi intézkedések, amelyeknek kizárólagos címzettje a TS. Ezért az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében szelektív intézkedésnek minősülnek.

6.6. A KERESKEDELEMRE GYAKOROLT HATÁS ÉS A VERSENY TORZULÁSA

- (206) A támogatásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy torzítsa a versenyt és befolyásolja az EGT-megállapodás szerződő felei közötti kereskedelmet.
- (207) Pusztán az a körülmény, hogy egy intézkedés megerősíti egy vállalkozás helyzetét más, EGT-n belüli kereskedelemben részt vevő konkurens vállalkozásokkal szemben, elegendő annak megállapításához, hogy az intézkedés érintheti az EGT-államok közötti kereskedelmet és torzíthatja a más EGT-államokban letelepedett vállalkozások közötti versenyt⁽¹³⁴⁾.
- (208) A tőkeinjekció előnyhöz juttatta a TS-t, ami erősíti a helyzetét más olyan vállalkozásokkal szemben, amelyek az EGT-szintű piacon versenytársként vannak jelen. Ugyanez érvényes a bérleti szerződésekben rejlő esetleges támogatási elem által a TS-nek juttatott előnyre is.
- (209) A Hatóságnak meg kell továbbá vizsgálnia, hogy az intézkedések alkalmasak-e az EGT-államok közötti kereskedelem befolyásolására. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy különösen „ha az állam által nyújtott pénzügyi támogatás valamely vállalkozás helyzetét megerősíti a [z Unió] belüli kereskedelemben versenytársaival szemben, a támogatást olyannak kell tekinteni, mint amely érinti az utóbbiakat.”⁽¹³⁵⁾

⁽¹³²⁾ A tervezési és építési törvény 17-3. szakasza, valamint az Oslói Kerületi Bíróság 18-132587TVI-OTIR/07. sz. ítélete.

⁽¹³³⁾ 1085422. sz. dokumentum, 15–20. o.

⁽¹³⁴⁾ Az E-6/98. sz., *Norvégia kontra EFTA Felügyeleti Hatóság* ügyben hozott ítélet (EFTA bírósági jelentés 1999., 76. o.), 59. pont, valamint a 730/79. sz., *Philip Morris kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:C:1980:209), 11. pont.

⁽¹³⁵⁾ A C-518/13. sz., *Eventech* ügyben hozott ítélet (EU:C:2015:9), 66. pont.

- (210) A Trondheim Spektrum kapacitással rendelkezik arra, hogy olyan közepes és nagy nemzetközi rendezvényeknek adjon otthon, amelyeket a régió kívül is meg lehetne tartani ⁽¹³⁶⁾.
- (211) A Hatóság megjegyzi, hogy a kereskedelemre gyakorolt hatás nem lehet pusztán hipotetikus vagy vélelmezett. Meg kell állapítani, hogy az intézkedés miért torzítja a versenyt, vagy miért fenyeget a verseny torzításával, továbbá azt, hogy az intézkedés az előrelátható hatásai alapján alkalmas-e az EGT-államok közötti kereskedelem befolyásolására ⁽¹³⁷⁾.
- (212) A Hatóság és a Bizottság számos határozatban ítélte meg úgy, hogy bizonyos tevékenységek és intézkedések – tekintettel a sajátos körülményeikre – pusztán helyi hatást fejtenek ki, következésképpen nem befolyásolják az EGT-államok közötti kereskedelmet. Az említett ügyekben a Hatóság és a Bizottság különösen arról bizonyosodott meg, hogy a kedvezményezett az adott EGT-államon belül korlátozott területre kiterjedően nyújtott szolgáltatásokat, és más EGT-államokból valószínűleg nem vonzott ügyfeleket, továbbá látni lehetett, hogy az intézkedésnek csupán marginális hatása lesz a határokon átnyúló beruházások vagy letelepedés feltételeire. E határozatok némelyike olyan sport- és szabadidős létesítményekre vonatkozott, amelyek elsősorban a helyi közönséget szolgálják ki, és nem valószínű, hogy ügyfeleket vagy befektetéseket fognak vonzani más EGT-államokból ⁽¹³⁸⁾.
- (213) A szóban forgó ügyben a TS által végzett tevékenységek némelyike ugyan helyi jellegű, viszont a TS olyan rendezvényeknek is otthont ad, mint a kereskedelmi vásárok és más nemzetközi rendezvények, amelyek külföldi ügyfeleket vonzanak. Emellett a TS rendezi majd meg 2020-ban a kézilabda-Európa-bajnokságot, amely feltehetően külföldi ügyfeleket fog odacsábítani.
- (214) Végezetül pedig a nemzetközi rendezvények szervezésének piaca a helyszínt biztosítók és rendezvényszervezők nyílt versengő piaca, akik általában az EGT-államok közötti kereskedelem körébe tartozó tevékenységeket folytatnak ⁽¹³⁹⁾.
- (215) A fentiek alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a szóban forgó intézkedés a verseny torzításával fenyeget, és alkalmas az EGT-államok közötti kereskedelem befolyásolására.

6.7. A TÁMOGATÁS MEGLÉTÉRE VONATKOZÓ KÖVETKEZTETÉS

- (216) A fentiek fényében a Hatóság az alábbi következtetéseket vonja le:
- Nem zárható ki, hogy a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződések (4. intézkedés) és a 2019. évi új bérleti szerződés (5. intézkedés) támogatásnak minősülő elemeket tartalmaznak. Ahogy azt az alábbiakban szemléltetni fogjuk, egy ilyen támogatás az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető lenne az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ezért nem szükséges végleges megállapítást megfogalmazni a támogatás fennállásáról.
  - A 6. intézkedés (tőkeinjekció) állami támogatást jelent.
  - A 7. intézkedés (az infrastruktúra költségeinek finanszírozása) nem jelent állami támogatást.
  - A 9. intézkedés (a Nordea és a TS között létrejött hitelmegállapodás) nem jelent állami támogatást.

7. ELJARASI KÖVETELMÉNYEK

- (217) A felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve I. része 1. cikkének (3) bekezdése szerint: „Az EFTA Felügyeleti Hatóságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására vagy módosítására irányuló szándékról. [...] Az érintett állam a javasolt intézkedéseit nem léptetheti hatályba, amíg az eljárás jogerős döntéssel le nem zárult.”

⁽¹³⁶⁾ 859501. sz. dokumentum, 22. o.

⁽¹³⁷⁾ Lásd például a T-447/93., a T-448/93. és a T-449/93. sz. AITEC és mások kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet (EU: T:1995:130) 141. pontját.

⁽¹³⁸⁾ Lásd például a dorsteni élményfürdő javára nyújtott N 258/2000 állami támogatásról szóló bizottsági határozatot (HL C 172., 2001.6.16., 16. o.); a Hollandia által a holland nonprofit jachtkikötők érdekében bevezetett támogatási intézkedésekről szóló, 2003. október 29-i 2004/114/EK bizottsági határozatot (HL L 34., 2004.2.6., 63. o.); az Egyesült Királyság által a Glenmore Lodge javára nyújtott állítólagos állami támogatásról (SA.37963) szóló bizottsági határozatot (HL C 277., 2015.8.21., 3. o.); az Egyesült Királyság által tagsági tulajdonban lévő egyesült királyságbeli golfklubok javára nyújtott állítólagos állami támogatásról (SA.38208) szóló bizottsági határozatot (HL C 277., 2015.8.21., 4. o.); valamint a Bømlabadet Bygg AS vállalatnak a Bømlo önkormányzata területén lévő Bømlabadet akvapark építésére nyújtott támogatásról szóló, 2012. december 5-i 459/12/COL hatósági határozatot, és a Leangbukten Båtforenings Andelslagról szóló, 2019. április 2-i 2019/COL hatósági határozatot.

⁽¹³⁹⁾ Lásd a Harpa koncertteremnek és konferenciaközpontnak nyújtott finanszírozásról szóló, 2013. december 11-i 496/13/COL hatósági határozat (75) bekezdését.

- (218) A norvég hatóságok állítása szerint az új bérleti szerződés feltétele, hogy az megfeleljen a piaci feltételeknek ⁽¹⁴⁰⁾. A szerződés kifejezetten megenged kiigazításokat annak érdekében, hogy a szerződés feltételeit a piaci feltételekhez igazítsák, amennyiben a Hatóság ezt előírja. Ennek alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a norvég hatóságok a 2019. évi bérleti szerződés tekintetében tiszteletben tartották a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve I. része 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelményt, amennyiben a bérleti szerződés támogatásnak minősülő elemet tartalmaz.
- (219) A norvég hatóságok nem jelentették be a Hatóságnak a 2007 és 2017 között kötött bérleti szerződéseket. A Hatóság ezért azt a következtetést vonja le, hogy a norvég hatóságok ezen intézkedés tekintetében nem tettek eleget a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdése szerinti kötelezettségeiknek, amennyiben a bérleti szerződések támogatásnak minősülő elemeket tartalmaznak.

7.1. 6. INTÉZKEDÉS – A TŐKEINJEKCIÓ NEM FELEL MEG AZ ÁLTALÁNOS CSOPORTMENTESSÉGI RENDELETNEK

- (220) Az általános csoportmentességi rendelet 3. cikke szerint a támogatási programok, a támogatási program keretében nyújtott egyedi támogatások és az ad hoc támogatások az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében összeegyeztethetők a belső piaccal, és mentesülnek a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve I. része 1. cikkének (3) bekezdése szerinti bejelentési kötelezettség alól, feltéve, hogy a szóban forgó támogatás megfelel az általános csoportmentességi rendelet I. fejezetében megállapított valamennyi feltételnek, valamint az általános csoportmentességi rendelet III. fejezetében az adott támogatási kategória tekintetében megállapított konkrét feltételeknek.
- (221) Az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a rendelet csak az ösztönző hatással bíró támogatásokra alkalmazandó. Az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében: „A támogatás akkor tekinthető ösztönző hatásúnak, ha a kedvezményezett a projekttel vagy tevékenységgel kapcsolatos munka megkezdését megelőzően írásbeli támogatási kérelmet nyújtott be az érintett tagállamhoz. A támogatási kérelemnek tartalmaznia kell legalább a következő információkat: a) a vállalkozás neve és mérete; b) a projekt ismertetése, kezdetének és befejezésének időpontjával együtt; c) a projekt helyszíne; d) az elszámolható költségek jegyzéke; e) a támogatás típusa (vissza nem térítendő támogatás, kölcsön, kezességvállalás, visszafizetendő előleg, tőkeinjekció vagy egyéb) és a projekthez szükséges állami finanszírozás összege.”
- (222) A norvég hatóságok kijelentették, hogy számukra nem világos, hogyan kell alkalmazni az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkének (2) bekezdését az olyan folyamatban lévő projektekre, amelyeket módosítanak, bővítenek, vagy amelyek befejezése bizonytalanná válik. A norvég hatóságok szerint logikusnak tűnik, hogy az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkének (2) bekezdésében említett „projekttel kapcsolatos munka megkezdése” nem szükségszerűen a teljes projekt kezdete, hanem egy későbbi időpontra is utalhat, különösen olyan helyzetekben, amikor a „projekt” vagy „tevékenység” valójában egy módosítás, bővítés vagy hasonló tevékenység, és azt konkrétan úgy kell értelmezni, hogy azokat a helyzeteket is magában foglalja, amikor egy új „döntési helyzet” áll elő.
- (223) A norvég hatóságok szerint nem szokatlan, hogy módosítják a projekteket, és kiderül, hogy a becsült költségvetés nem elegendő. Infrastruktúra-fejlesztési projektek esetében ez inkább szabály, mint kivétel.
- (224) Ez az értelmezés ahhoz vezethet, hogy szándékolatlanul megkülönböztetést tesznek egy meglévő infrastruktúra fejlesztése és egy jelenleg épülő infrastruktúra között. Emellett előfordulhat, hogy le kell állítani vagy féldőben jelentősen karcsúsítani kell olyan projekteket, amelyek adott esetben már jelentős összegű állami forrásokat emésztettek fel.
- (225) A norvég hatóságok azt is megjegyezték, hogy ennek az értelmezésnek nem szándékolt és nem kívánatos következményei lehetnek, mégpedig az óvatos költségvetés-tervezés formájában, ami ahhoz vezethet, hogy magasabb támogatási összegeket ítélnék meg.
- (226) Végezetül pedig a norvég hatóságok megjegyezték, hogy a Hatóság több esetben is jóváhagyott valamely projekt indulása után kért támogatást. A norvég hatóságok szerint az általános csoportmentességi rendelet 6. cikke értelmezhető olyan módon, hogy az erre a helyzetre is kiterjedjen ⁽¹⁴¹⁾.
- (227) A norvég hatóságok megerősítették, hogy a Trondheim Spektrummal kapcsolatos építési tevékenység már azelőtt megkezdődött, hogy a TS tőkeemelést kért az önkormányzattól. A Bíróság szigorúan értelmezte az általános csoportmentességi rendeletet. A Bíróság megállapította, hogy az általános csoportmentességi rendelet feltételei teljesítésének elmulasztása azzal jár, hogy a bejelentés alóli mentesítés nem alkalmazható az intézkedésre ⁽¹⁴²⁾.

⁽¹⁴⁰⁾ A 2019. évi új bérleti szerződés 12. cikke a következőképpen szól (norvég nyelven): „Denne avtalen forutsettes å være inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstillle eventuelle føringer/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstillle markedsinvestorprinsippet.”

⁽¹⁴¹⁾ 1085422. sz. dokumentum, 10–15. o.

- (228) A projekt lehetséges későbbi kezdő időpontjával kapcsolatban a Hatóság megjegyzi, hogy a tőkeinjekció által finanszírozott építési költség nem tekinthető az infrastruktúra felújításától és bővítésétől elkülönülő projektnek. Ez a további építés a Trondheim Spektrumon végzett eredeti felújítás és bővítés folytatása, és azt nem végezték volna el, ha nem lett volna az eredeti projekt. A Hatóság megítélése szerint ha „új döntési helyzetként” értékelnék a további építést, az azzal lenne egyenértékű, mintha új „projektnek” tekintenék. Az infrastruktúra-fejlesztési projektek ilyen mesterséges szétválasztása azt kockáztatná, hogy aláássák az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkében foglalt, az ösztönző hatásra vonatkozó szigorú kritériumot, ami ellentétes lenne az általános csoportmentességi rendelet céljával.
- (229) A fentiek alapján a Hatóság arra a következtetésre jut, hogy a tőkeinjekciót nem az általános csoportmentességi rendeletnek megfelelően adták meg. Azokra az EGT-megállapodás 61. cikke (1) bekezdésének értelmében vett állami támogatásokra, amelyekre nem terjed ki az általános csoportmentességi rendelet, továbbra is vonatkozik a bejelentési kötelezettség. A norvég hatóságok nem jelentették be a Hatóságnak a tőkeinjekciót. A Hatóság ezért megállapítja, hogy a norvég hatóságok nem tettek eleget a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. jegyzőkönyve I. része 1. cikkének (3) bekezdéséből eredő kötelezettségeiknek. A 2018. december 5-én nyújtott támogatás ezért jogellenes volt. A következőkben a Hatóság közvetlenül az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján értékeli az intézkedés összeegyeztethetőségét.

8. A TAMOGATASI INTEZKEDESEK ÖSSZEEGYEZTETHETOSEGE

- (230) A Hatóság az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével összeegyeztethetőnek nyilváníthat egy állami támogatást, feltéve, hogy teljesülnek bizonyos összeegyeztethetőségi feltételek.
- (231) Az esetek többségében ezeket az összeegyeztethetőségi feltételeket a Hatóság állami támogatásra vonatkozó iránymutatásai határozzák meg. Ebben az esetben azonban nincsenek a szóban forgó intézkedésre alkalmazható állami támogatási iránymutatások. A Hatóság ezért közvetlenül az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján értékeli a bérleti szerződéseket (4. és 5. intézkedés) és a tőkeinjekciót (6. intézkedés).
- (232) A Hatóság értékelése a közös értékelési elveken alapul:
- jól meghatározott közös érdekű célkitűzésekhez való hozzájárulás,
  - az állami beavatkozás szükségessége,
  - az állami támogatás szakpolitikai eszközként történő alkalmazásának helyénvalósága,
  - az ösztönző hatás megléte,
  - a támogatási összeg arányossága (a szükséges minimumra korlátozott támogatás),
  - a versenyre és a kereskedelemre gyakorolt indokolatlan negatív hatások elkerülése, valamint
  - átláthatóság.

8.1. A KÖZÖS ÉRDEKŰ CÉLKITŰZÉS

- (233) Az állami támogatásnak a szerződő felek által elismert, jól körülhatárolt közös érdekű célkitűzésre kell irányulnia.
- (234) Az EGT-megállapodás közvetlenül nem említi meg a sport támogatását a közös érdekű célkitűzések között. Ennek ellenére a sport támogatása tekinthető az oktatás, a szakképzés és az ifjúság támogatása, valamint a szociálpolitika részének. Az e területeken folytatott szorosabb együttműködés az EGT egyik célja, az EGT-megállapodás 1. és 78. cikkében meghatározottak szerint. E szorosabb együttműködés módzatait részletesebben az EGT-megállapodás a négy alapszabadságon kívül eső egyes területeken folytatott együttműködésről szóló 31. jegyzőkönyve határozza meg. E jegyzőkönyv 4. cikkének a címe „Oktatás, képzés, ifjúság és sport”, és előírja a többek között a szerződő felek részvételét a sport általi nevelés európai évében (2004).
- (235) Ez szemlélteti a sport támogatása és az EGT-megállapodásban ismertetett célkitűzések közötti szoros kapcsolatot. A sport támogatását – akár a sportinfrastruktúra finanszírozásán keresztül is – a Hatóság közös érdekű célkitűzésként ismerte el ⁽¹⁴³⁾.

⁽¹⁴²⁾ A C-493/14. sz. *Dilly's Wellnesshotel* ügyben (EU:C:2016:577), a C-585/17. sz. *Dilly's Wellnesshotel (II)* ügyben (EU:C:2019:969), a C-349/17. sz. *Eesti Pagar* ügyben (EU:C:2019:172) és a C-654/17. P. sz. *Bayerische Motoren Werke AG és Freistaat Sachsen kontra Európai Bizottság* ügyben (EU:C:2019:634) hozott ítélet.

⁽¹⁴³⁾ Lásd a 2015. június 10-i 225/15/COL hatósági határozatot, amely nem emelt kifogást a földterület átruházása formájában a Vålerenga Fotball AS számára nyújtott támogatással kapcsolatban; a Sandefjord Fotball AS számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2015. szeptember 23-i 357/15/COL hatósági határozatot; a Tromsø önkormányzata számára a Templarheimen elnevezésű uszodának és fürdőnek Tromsø önkormányzata területén történő megépítésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2015. május 7-i 178/15/COL hatósági határozatot; valamint a Templarheimen elnevezésű sportlétesítmény építésére és üzemeltetésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2018. január 29-i 13/18/COL hatósági határozatot.

- (236) A helyszínen sportrendezvények mellett kulturális eseményeket is szerveznek, így a helyszín hozzájárul a kulturális sokszínűség előmozdításához is. Az EGT-megállapodásban nem szerepel az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikke (3) bekezdése d) pontjának megfelelő rendelkezés. A Hatóság ennek ellenére elismeri, hogy állami támogatási intézkedéseket az EGT-megállapodás a 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján kulturális alapon jóvá lehet hagyni ⁽¹⁴⁴⁾.
- (237) A Bizottság számos olyan támogatási intézkedést engedélyezett, amellyel sportlétesítményeket és többcélú létesítményeket támogattak. A Bizottság elismerte, hogy a sporteseményeknek és egyéb nyilvános rendezvényeknek otthont adó helyszínek lakosság javát szolgáló megépítése és üzemeltetése állami feladatnak tekinthető ⁽¹⁴⁵⁾.
- (238) mivel a Trondheim Spektrum biztosítani fogja, hogy a lakosság hozzáférjen a sport-, a kulturális és a szabadidős tevékenységekhez, illetve ilyen tevékenységeket folytathasson – figyelembe véve különösen az aréna többfunkciós jellegét, valamint azt, hogy Trondheimben nincsenek kapacitások és megfelelő infrastruktúra a különböző rendezvények számára –, az önkormányzat a lakosság felé teljesítendő feladatát látja el azzal, hogy rendelkezésre bocsát egy ilyen létesítményt. A Trondheim Spektrum megvalósítását ezért úgy kell értékelni, hogy közös érdekű politikai célkitűzésnek tesz eleget.
- (239) Emellett a sport- és többfunkciós infrastruktúra finanszírozásával összefüggésben alkalmazni lehetett volna az általános csoportmentességi rendelet 55. cikkét, ha a rendelet bizonyos feltételei teljesültek volna. Ez is azt igazolja, hogy az ilyen infrastruktúrára nyújtott állami támogatás közös érdekű célkitűzést képviselhet.
- (240) Ennek megfelelően a szóban forgó intézkedések közös érdekű célkitűzések megvalósítására irányulnak.

8.2. AZ ÁLLAMI BEAVATKOZÁS SZÜKSÉGESSÉGE

- (241) Annak értékelése céljából, hogy az állami támogatás eredményes-e a meghatározott, közös érdekű célkitűzés megvalósításában, először azonosítani kell a kezelendő problémát. Az állami támogatásnak olyan helyzetekre kell irányulnia, amikor a támogatás olyan lényegi fejlődést eredményez, amelyet a piac önmagában nem tud megvalósítani, például egy piaci hiányosság megszüntetését vagy egy egyenlőségi vagy kohéziós probléma kezelését.
- (242) A norvég hatóságok kifejtették, hogy az önkormányzatnak nincs megfelelő létesítménye nagyobb sport- és kulturális rendezvények fogadására. A Trondheim Spektrum lehetővé fogja tenni, hogy az önkormányzat különböző típusú rendezvényeknek adjon otthont, mint amilyen a 2020-as férfi és női kézilabda-Európa-bajnokság. A szóban forgó intézkedés nélkül nem valószínű, hogy az elérni kívánt közös érdekű célkitűzést.
- (243) Emellett a helyi sporttanács arról számolt be, hogy Trondheimben az ifjúsági sporttevékenységek jelentős kapacitáshiányba ütköznek. Ezt támasztják alá az önkormányzat által készített becslések is, amelyek azt mutatják, hogy 2030 és 2050 előtt legalább 8, illetve 22 teremre lesz szükség ⁽¹⁴⁶⁾. A településen nő az igény a beltéri sportlétesítmények iránt, mivel a gyermekek és a fiatalok egyre inkább az egész évben folytatható tevékenységek felé fordulnak, míg a múltban a tevékenységek inkább szezonális jellegűek voltak ⁽¹⁴⁷⁾.
- (244) A norvég hatóságok szerint közismert, hogy az olyan infrastruktúrákat, mint a Trondheim Spektrum, általános alulfinanszírozottság jellemzi. Magán gazdasági szereplők nem tudnak eleget tenni a létesítménnyel kapcsolatos igényeknek, mivel a projekt gazdaságossági szempontjai miatt nem valószínű, hogy egy magánbefektető beruházná ugyanilyen igényeket kielégítő projektekre Trondheimben ⁽¹⁴⁸⁾. A TS az önkormányzaton kívül a többi részvényestől is megpróbált finanszírozást kérni, sikertelenül.
- (245) Az önkormányzat elfogadta azt az elvet, hogy az önkormányzat ifjúsági sportklubjai számára költségmentesen bocsátja rendelkezésre a létesítményeket. Ezzel a sporttevékenységekben való részvételt kívánta elősegíteni, az egyes családok jövedelmi helyzetétől függetlenül.

⁽¹⁴⁴⁾ Lásd a Harpa koncertteremnek és konferenciaközpontnak nyújtott finanszírozásról szóló, 2013. december 11-i 496/13/COL hatósági határozatot, valamint a filmekre és audiovizuális alkotásokra nyújtott állami támogatásokra vonatkozó hatósági iránymutatások 10. bekezdését.

⁽¹⁴⁵⁾ Lásd a 2013/452/EU határozatot és a *koppenhágai multiarénára* nyújtott SA.33728 számú állami támogatásról szóló, 2013. május 15-i bizottsági határozatot.

⁽¹⁴⁶⁾ 1040641. sz. dokumentum, 3. o.

⁽¹⁴⁷⁾ 859501. sz. dokumentum, 12. o.

⁽¹⁴⁸⁾ 1054298. sz. dokumentum.

- (246) Azzal, hogy az önkormányzat bérleti szerződések keretében teremkapacitást vásárol a TS-től, ezt követően pedig elosztja ezt a kapacitást az ifjúsági sportklubok között, lehetővé teszi, hogy ezek a klubok ingyenesen kínáljanak sporttevékenységeket a polgároknak. Mivel ezeknek a kluboknak nincs pénzügyi kapacitásuk arra, hogy saját forrásból finanszírozzák ezt a kínálatot, a teremkapacitások kibérlésének pénzügyi költségeit a végső felhasználóknak, a település polgárainak kellene viselniük.
- (247) A bérleti szerződéseken keresztül nyújtott esetleges támogatás hiányában a kínálat tehát jelentősen csökkenne, ami azt eredményezhetné, hogy a korlátozott pénzügyi forrásokkal rendelkező polgárokat kirekesztik az amatőr sportból. Egyedül a piaci erők ennélfogva nem tudnának ugyanilyen szintű sporttevékenységet biztosítani Trondheimben.
- (248) A norvég hatóságok szerint a támogatás – mind a bérleti szerződések (4. és 5. intézkedés), mind pedig a tőkeinjekció (6. intézkedés) formájában – a piac nem megfelelő működését kezeli. Az önkormányzat szándéka az, hogy hozzáférést biztosítson a lakosainak egy olyan infrastruktúrához, amely kielégíti Trondheim polgárainak szükségleteit ⁽¹⁴⁹⁾.
- (249) A norvég hatóságok kifejtették, hogy a TS az önkormányzattal kötött bérleti szerződések nélkül nem érné el a nyereségküszöböt. A bérleti szerződések ezért alapvető fontosságúak a TS működésében. Ugyanakkor a tőkeinjekció nélkül a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését nem lehetett volna a tervek szerint befejezni.
- (250) A fentiek alapján bizonyítottan szükség van a szóban forgó intézkedésre és az állami beavatkozásra.

8.3. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS HELYÉNYALÓSÁGA

- (251) Az állami támogatásnak megfelelő eszköznek kell lennie a meghatározott közös érdekű célkitűzés kezeléséhez. Egy támogatási intézkedés nem egyeztethető össze az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ha a közös érdekű célkitűzés megvalósulásához való ugyanazon pozitív hozzájárulás elérhető más, kevésbé torzító szakpolitikai eszközökkel vagy a támogatási eszközök más, kevésbé torzító típusaival.
- (252) A bérleti szerződéseken és a tőkeinjekción keresztül az önkormányzat teremkapacitást tud biztosítani a trondheimi ifjúsági sportkluboknak, eleget téve azon döntésének, hogy minden ifjúsági sportklub számára ingyenes hozzáférést nyújt a sportinfrastruktúrához. Ugyanez érvényes általában a trondheimi lakosságnak az olyan többfunkciós infrastruktúrához való hozzáféréseire is, amely alkalmas különböző sportesemények és kulturális rendezvények megrendezésére. A norvég hatóságok állítása szerint nincs más olyan szakpolitikai eszköz, amely ugyanennyire alkalmas lenne a közös érdekű célkitűzés elérésére, és kevésbé torzítaná a piacot.
- (253) A norvég hatóságok bizonyították, hogy új teremkapacitásokra van szükség Trondheimben, valamint azt is, hogy a bérleti szerződések önmagukban lehetővé teszik, hogy a TS elérje a nyereségküszöböt. Emellett a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését a tőkeinjekció nélkül nem lehetett volna befejezni. A Hatóság megjegyzi továbbá, hogy az infrastruktúrafejlesztés költségeinek legnagyobb részét magánhitelből finanszírozzák.
- (254) A norvég hatóságok megállapítják, hogy a beruházási támogatás általában véve ugyan kevésbé torzító hatású, mint a működési támogatás, azonban a teremkapacitások vásárlására nem lett volna helyénvaló beruházási támogatást nyújtani. A célkitűzés eléréséhez a leginkább helyénvaló, leggazdaságosabb és legkevésbé torzító hatású eszköz az volt – és továbbra is az marad –, hogy a piaci árhoz közelítő áron kapacitásokat bérelnek.
- (255) A Hatóság megjegyzi, hogy a beruházási támogatás általában előnyben részesítendő és kevésbé torzító hatású a működési támogatáshoz képest. Bizonyos körülmények között azonban a működési támogatás szükséges eszköz lehet a közös érdekű célkitűzés eléréséhez ⁽¹⁵⁰⁾.
- (256) A bérleti szerződésekből eredő támogatás működési támogatásként sorolható be. Azonban, ahogy azt a norvég hatóságok is kifejtették, nem lehet végérvényesen kijelenteni, hogy minden támogatás kizárólag működési támogatás lenne. Ugyanis a bérleti szerződésekből származó bevételek a Trondheim Spektrum felújításának finanszírozásával kapcsolatos költségeket is fedezhetik (értékcsökkenés, a hitelek kamatai és önrésze) ⁽¹⁵¹⁾.

⁽¹⁴⁹⁾ 859501. sz. dokumentum, 24. o.

⁽¹⁵⁰⁾ Lásd a Templarheimen elnevezésű sportlétesítmény építésére és üzemeltetésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2018. január 29-i 13/18/COL hatósági határozatot, valamint a 2017. július 25-i 145/17/COL hatósági határozatot, amely nem emelt kifogást Akershusban a hidrogéntöltő állomások támogatási programjával kapcsolatban.

⁽¹⁵¹⁾ 1040641. sz. dokumentum, 11. o.

- (257) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy az esetleges támogatás szabályszerűen ugyan besorolható működési támogatásként, valójában azonban az infrastruktúra felújításába és bővítésébe történő befektetést támogatják. Az intézkedés lehetővé teszi, hogy a TS beruházzon ebbe az építésbe. A bérleti szerződésekből adódó esetleges támogatás hatása ilyen módon a beruházási támogatások jellemzőit hordozza ⁽¹⁵²⁾.
- (258) A fentiek fényében a Hatóság úgy ítéli meg, hogy ez a támogatás – ezen eset körülményei között – megfelelő eszköz a közös érdekű célkitűzés eléréséhez. Emellett úgy tűnik, hogy a közös érdekű célkitűzést – annak biztosítását, hogy a lakosság hozzáférjen a sport-, kulturális és a szabadidős tevékenységekhez, illetve ilyen tevékenységeket folytathasson – más szakpolitikai eszközzel vagy más típusú támogatással ugyanilyen mértékben nem lehetne elérni. A Hatóság ezért azt a következtetést vonja le, hogy az intézkedések helyénvaló eszközök a meghatározott közös érdekű célkitűzés kezeléséhez.

8.4. ÖSZTÖNZŐ HATÁS

- (259) Az állami támogatás csak akkor egyeztethető össze az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ha ösztönző hatású. Akkor áll fenn ösztönző hatás, ha a támogatás megváltoztatja a kedvezményezettnek a meghatározott, közös érdekű célkitűzés eléréséhez folytatott magatartását, ami egy olyan változás, amit a kedvezményezett a támogatás hiányában nem vállalna.
- (260) A norvég hatóságok úgy ítélik meg, hogy a bérleti szerződések nélkül az ifjúsági sportklubok nem tudnának ugyanannyi tevékenységet, ugyanakkora körben és választékban, ugyanolyan feltételek mellett kínálni a tagjaiknak az intézkedés által elérni kívánt közös érdekű célkitűzésnek megfelelően. Valószínűleg még a bérleti szerződés alapján fizetett alacsonyabb bérleti díj is ezt eredményezte volna, mivel ez a TS egész működését veszélybe sodorhatta volna.
- (261) A norvég hatóságok azt is igazolták, hogy a TS a 2019. évi új bérleti szerződésből származó bevételi forrás nélkül nem tudná finanszírozni a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését ⁽¹⁵³⁾. A fentiek alapján a Hatóság ezért úgy ítéli meg, hogy a bérleti szerződésekből adódó támogatások tekintetében teljesült az ösztönző hatásra vonatkozó követelmény.
- (262) A beruházási támogatással kapcsolatban a Hatóság megjegyzi, hogy a 2018. július 6-án kérelmezett tőkeinjekciót már azt követően ítélték oda, hogy 2017 nyarán megkezdődött az infrastruktúra felújítása és bővítése. A norvég hatóságok kifejtették, hogy a tőkeemelés nélkül nem bővítették volna, illetve nem újították volna fel a Trondheim Spektrumot, legalábbis nem a jelenlegi terv és hatókör szerint. Így világos, igazolható kontrafaktuális forgatókönyv állt rendelkezésre, amely megmutatta, hogy a támogatás megadásának ösztönző hatása van.
- (263) mivel a tőkeinjekciót a projekt megkezdését követően biztosították, a Hatóság nem tud arra a vélelemre támaszkodni, hogy a kért támogatás tekintetében már a munkavégzés megkezdése előtt is fennállt az ösztönző hatás ⁽¹⁵⁴⁾. A Hatóság bizonyos feltételek mellett, a körülmények alapos mérlegelését követően hagyta már jóvá olyan projektek támogatását, amelyeknél már megkezdődött az építés ⁽¹⁵⁵⁾.

⁽¹⁵²⁾ Lásd ezt az érvelést a T-356/15. sz., *Oszták Köztársaság kontra Európai Bizottság (a Hinkley Point atomerőmű C egysége)* ügyben hozott ítélet (EU:T:2018:439) 577–586., 610–614. és 617. pontjában. Az ítélet 583. pontjában a Törvényszék is megállapította, hogy „Nincs akadálya [...] annak, hogy egy olyan támogatási intézkedés, amely közérdekű cél megvalósítására irányul, megfelelő és e cél megvalósításához szükséges, nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekllettel ellentétes mértékben, tehát megfelel az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt követelményeknek, e rendelkezés értelmében a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítható legyen, függetlenül attól, hogy beruházási vagy működési támogatásnak kell-e minősíteni. Végül emlékeztetni kell arra, hogy még a működési támogatások is a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilváníthatók, ha megfelelnek ezeknek a feltételeknek.” Lásd még a T-162/13. sz., *Magic Mountain Kletterhallen kontra Bizottság (sportinfrastruktúra, beltéri mászófal)* ügyben hozott ítélet (EU:T:2016:341) 116–117. pontját, valamint a T-135/17. sz., *Scor SE kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:T:2019:287) 115. pontját.

⁽¹⁵³⁾ 1040641. sz. dokumentum, 14. o.; 1085422. sz. dokumentum, 26–27. o.

⁽¹⁵⁴⁾ A C-630/11 P–C-633/11 P. sz., *HGA és mások kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:C:2013:387.), 106. és azt követő pontok.

⁽¹⁵⁵⁾ Lásd a Tromsø önkormányzata számára a Templarheimen elnevezésű uszodának és fürdőnek Tromsø önkormányzata területén történő megépítésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2015. május 7-i 178/15/COL hatósági határozatot, valamint ez ezt követő, a Templarheimen elnevezésű sportlétesítmény építésére és üzemeltetésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2018. január 29-i 13/18/COL hatósági határozatot. Ebben az ügyben a Hatóság jóváhagyta az azoknak a költségeknek a fedezésére támogatás formájában nyújtott, 179 millió norvég korona összegű állami finanszírozást, amelyeket a korábbi határozatban (178/15/COL) nem vettek figyelembe. Ezek egyrészt nem várt költségnövekedések voltak, amelyek a sportlétesítmény uszodájának és fürdőjének befejezésével kapcsolatban merültek fel, másrészt az étteremhez és a sportlétesítményen belüli mászófal megépítéséhez kapcsolódó új költségek. A Hatóság megállapította, hogy a támogatás nélkül a sportlétesítmény építése nem fejeződne be.

- (264) A Hatóság nem zárja ki a már megkezdett projektre nyújtott támogatás ösztönző hatását, ha a támogatás megadása minden kétséget kizáróan biztosítja a projektek befejezését, amelyek ellenkező esetben nem készülnek el. Ennek fényében a támogatás ösztönző hatásának értékelésekor alaposan meg kell vizsgálni az ellentétes helyzetet is, vagyis azt, hogy a vállalkozás mit tenne a támogatás nélkül ⁽¹⁵⁶⁾.
- (265) A norvég hatóságok kifejtették, hogy a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését teljes egészében piaci kölcsönből tervezték finanszírozni. E megközelítés miatt a TS mérlegében tartósan kritikusan magas volt az adósság/saját tőke aránya. Azonban úgy vélték, hogy a magas tőkeáttételből eredő kockázatokat ellentételezi a bérleti szerződésből származó biztos hosszú távú bevétel.
- (266) A tőkeinjekció által fedezett többletköltségeket nem lehetett volna újabb kölcsönből kifizetni, mivel a TS tőkeáttételének további növekedése a becsült jövőbeli bevételek alapján gazdaságilag megalapozatlannak tűnt volna. Emellett a TS hitelezője, a Nordea e fejlemények fényében a TS hitelképességének újabb elbírálását kérte, és nem úgy tűnt, hogy hajlandó további finanszírozást nyújtani.
- (267) Emiatt a TS igazgatótanácsa a tulajdonosoktól kért pótlólagos tőkét, mivel a szükséges finanszírozás megszerzésére nem volt más lehetőség, és a TS-nek azzal kellett szembenéznie, hogy nem tudja befejezni a felújítást és bővítést.
- (268) A norvég hatóságok úgy ítélik meg, hogy az ösztönző hatás fennáll, ha a befektetéshez tartozó projektet a tőkeinjekció hiányában a kívánt terjedelemben vagy formában nem lehetne megvalósítani.
- (269) E tekintetben a norvég hatóságok emlékeztetnek arra, hogy a TS-nek nagyon kevés pénzügyi mozgástere van, ha van egyáltalán – nagyjából sikerül finanszíroznia a felújítást és idővel elérni a nyereségküszöböt. Minden bevételcsökkenés – például a bérleti szerződésből adódóan – vagy költségemelkedés – az infrastruktúra költségeinek nagyobb részarányát is beleértve – olyan helyzetbe hozta volna a TS-t, hogy nem tudta volna fedezni a költségeit. A Trondheim Spektrum felújítását ezért ezen intézkedések nélkül nem lehetett volna megvalósítani.
- (270) A norvég hatóságok megjegyzik, hogy az új és nem várt költségeket fedező tőkeinjekció nélkül a TS-nek le kellett volna állítania a felújítást, illetve az optimálistól elmaradó, nem kívánatos formában kellett volna befejeznie a projektet, amely nem teljesítette volna vagy nem teljesítené a közös érdekű célkitűzést, ideértve például a különböző amatőr sporttevékenységekkel kapcsolatos igényeket, illetve az önkormányzat azon célkitűzését, hogy olyan eseményeknek adjon otthont, mint a kézilabda-Európa-bajnokság. A norvég hatóságok véleménye szerint ez kellően bizonyítja, hogy az intézkedésnek ösztönző hatása volt ⁽¹⁵⁷⁾.
- (271) A norvég hatóságok által adott tájékoztatás alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a tőkeinjekció nélkül a TS nem tudta volna befejezni a Trondheim Spektrum felújítását. A norvég hatóságok szerint a TS nem tudta volna előteremteni a projekthez szükséges finanszírozást, ami azt jelentette volna, hogy a projektet le kell állítani. Így ebben az esetben a kontrafaktuális forgatókönyv azt lett volna, hogy abbahagyják az infrastruktúra felújítását és bővítését. E körülmények között a norvég hatóságok szükségesnek tartották a tőkeinjekciót.
- (272) Ennek fényében a Hatóság bizonyítottan tekinti, hogy a tőkeinjekció úgy változtatta meg a TS magatartását, hogy egy újabb tevékenységet kezdett meg – a Trondheim Spektrum felújításának befejezését –, amire a támogatás nélkül nem lett volna képes ⁽¹⁵⁸⁾.

⁽¹⁵⁶⁾ Ezzel összefüggésben lásd a T-162/06. sz., *Kronoply kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:T:2009:2) 85. pontját, amelyet a fellebbezés során a C-117/09 P. sz., *Kronoply kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet (EU:C:2010:370) megerősített. Lásd még a *Finnjord AS* részére nyújtott támogatásról szóló, 2015. április 8-i 110/15/COL hatósági határozat (67)–(68) bekezdését; a Tromsø önkormányzata számára a Templarheimen elnevezésű uszodának és fürdőnek Tromsø önkormányzata területén történő megépítésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2015. május 7-i 178/15/COL hatósági határozatot; a Templarheimen elnevezésű sportlétesítmény építésére és üzemeltetésére nyújtott állami támogatásról szóló, 2018. január 29-i 13/18/COL hatósági határozatot; valamint a Helguvík alumíniumkohóról szóló, 2009. július 23-i 344/09/COL hatósági határozatot.

⁽¹⁵⁷⁾ 1040641. sz. dokumentum, 14. o.; 1085422. sz. dokumentum, 26–27. o.

⁽¹⁵⁸⁾ 930813. sz. dokumentum.

(273) A fentiek alapján az intézkedések teljesítik az ösztönző hatásra vonatkozó követelményt.

8.5. ARÁNYOSSÁG

8.5.1. *Bérleti szerződések (4. és 5. intézkedés)*

(274) Az állami támogatás akkor arányos, ha a támogatás a meghatározott közös érdekű célkitűzés eléréséhez szükséges minimumra korlátozódik.

(275) A fenti (216) preambulumbekkezdésben kifejtettek szerint nem zárható ki, hogy a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződések és a 2019. évi bérleti szerződés előnyhöz juttatták a TS-t. Ezen intézkedések összeegyeztethetőségének értékelése céljából a Hatóságnak kellő mértékben számszerűsítania kell az intézkedésekkel együtt járó támogatást, hogy meg tudja ítélni az arányosságukat.

(276) A norvég hatóságok szerint a bérleti szerződésben rejlő támogatástartalom kismértékű, ezáltal arányos. Az önkormányzat által a bérleti szerződés alapján a TS-nek fizetett bérleti díj csak arra elegendő, hogy a TS elérje a nyereségküszöböt. A bérleti díjak nélkül a TS nem tudná folytatni működését.

(277) A norvég hatóságok azt is előadták, hogy bizonyítékot nyújtottak be, amely igazolja, hogy a TS üzleti jellegű tevékenységei nem részesülnek kereszttámogatásban. A TS különböző tevékenységeinek számláit különválasztották, ami garanciát nyújt a támogatás arányosságára, biztosítva, hogy a támogatást a közös érdekű célkitűzés elérésére használják fel ⁽¹⁵⁹⁾.

(278) A norvég hatóságok szerint a szóban forgó intézkedések (a bérleti szerződések és a tőkeinjekció) összesítve fedezik a finanszírozási hiányt, azaz a TS működési veszteségét. Az intézkedések csupán ennek alapján is szükségesek és arányosak. Ezt a következtetést megerősíti az a tény, hogy a TS kapacitásának mintegy felét amatőrök használják ki, a professzionális felhasználók pedig piaci árat fizetnek a használatáért.

(279) A norvég hatóságok azt is kifejtették, hogy még ha a benyújtott referenciaértékek nem is lennének alkalmasak arra, hogy kizárják az ügyben a támogatás fennállását, azt mindenképpen bizonyítják, hogy a bérleti szerződés alapján fizetendő díjak Norvégiában az ezen a piacon szokásos díjtartományba esnek.

(280) A bérleti szerződés szerint fizetendő bérleti díj alapját egy évente 16 848 órát kitevő fix kapacitásmennyiség képezi, az óradíj pedig 1700 norvég korona. A korábbi bérleti szerződés 1200 norvég korona óradíjat alkalmazott, évente átlagosan 12 000 óra kapacitás mellett.

(281) Az önkormányzat által a TS-nek évente fizetett bérleti díj összege 30 millió norvég korona. Ennek megfelelően az új bérleti szerződés alapján a TS-nek juttatott maximális támogatási összeg 30 millió norvég korona lenne. Ez azonban azt feltételezné, hogy a bérlés piaci ára óránként 0 norvég korona. Az új bérleti szerződésből eredő támogatási összeget a 30 millió norvég korona és a piaci ár különbözete adná meg.

(282) A norvég hatóságok által megadott referenciaértékek – bár nem eléggé összehasonlíthatók ahhoz, hogy kizárják a támogatás meglétét – felhasználhatók a bérleti szerződésekből adódó támogatási összeg hozzávetőleges kiszámításához ⁽¹⁶⁰⁾.

(283) A norvég hatóságok által szolgáltatott információk szerint az önkormányzat által fizetett átlagos óradíj a norvég hatóságok által referenciaértékként megadott 11 bérleti szerződés alapján megközelítőleg 688 norvég korona. Azonban a szerződések különböző bérelt kapacitásokra vonatkoznak, ezért e célból helyénvalóbb a súlyozott átlagos díjat figyelembe venni, amely 908 norvég korona ⁽¹⁶¹⁾. Ez az ár megegyezik a Hatóság saját számításával.

⁽¹⁵⁹⁾ 1040641. sz. dokumentum, 14–15. o.; 1085422. sz. dokumentum, 27–31. o.

⁽¹⁶⁰⁾ Ez összhangban van a 2015. június 10-i 225/15/COL határozatban követett hatósági megközelítéssel, amelyben nem emelt kifogást a földterület átruházása formájában a Vålerenga Fotball AS számára nyújtott támogatással kapcsolatban; lásd a határozat (75) bekezdését.

⁽¹⁶¹⁾ A norvég hatóságok hangsúlyozták, hogy az önkormányzat által a sok ilyen egyedi szerződés alapján fizetett óradíjak mindenképpen a piaci ár alatt vannak, mivel több ilyen helyszínt részben az állam finanszírozott, és szerződés kötelezte őket arra, hogy valamennyi kapacitást fix áron bocsássonak rendelkezésre.

- (284) Az átlagos díj alapján megközelítőleg meg lehet határozni a maximális támogatási összeget, amely a bérleti szerződésekkel összefüggésben felmerülhetett. E módszer alapján a régi bérleti szerződésnél az egy órára eső támogatástartalom $1200 \text{ NOK} - 908 \text{ NOK} = 292 \text{ NOK}$. Az éves támogatási összeg így megközelítőleg 3,6 millió norvég korona lenne ⁽¹⁶²⁾. Az új bérleti szerződésnél ez azt jelenti, hogy az egy órára eső támogatástartalom $1700 \text{ NOK} - 908 \text{ NOK} = 792 \text{ NOK}$. Az éves támogatási összeg így megközelítőleg 17 millió norvég korona lenne.
- (285) A norvég hatóságoktól kapott információk szerint a TS éves költségei és kiadásai 2020-ban nagyjából 60 millió norvég koronát tesznek ki. Ennek eredményeként a működési támogatási intenzitás megközelítőleg 28 %.
- (286) Az éves működési támogatás lehetővé teszi, hogy a TS fedezze működési veszteségeit. A bérleti szerződésből eredő támogatás bármilyen csökkentése ahhoz vezetett volna, hogy a TS nem éri el a nyereségküszöböt, sem most, sem pedig a múltban.
- (287) A norvég hatóságok azt állították, hogy a bérleti szerződésekből származó bevételek részben a TS építését finanszírozzák. A norvég hatóságok nem tudnak egy fix arányt rendelni az egyes költségkategóriákhoz, de úgy ítélik meg, hogy a bérleti szerződésből adódó teljes támogatástartalmat a TS pénzügyi kiadásaihoz lehetne rendelni, amelyek túlnyomórészt a Nordea által nyújtott építési hitelhez kapcsolódnak. Ezeket a költségeket 19,8 millió és 15,3 millió norvég koronára becsülik a 2020 és 2026 közötti időszakban, így teljesen felszívják az új bérleti szerződés támogatástartalmát ⁽¹⁶³⁾.

8.5.2. Tőkeinjekció (6. intézkedés)

- (288) A fenti (216) preambulumbekezdéssel összhangban a Hatóság megállapítja, hogy a tőkeinjekció előnyt jelent a TS számára, mégpedig a tőkeemelés teljes összegével megegyező mértékben. Emellett a TS 27,5 millió norvég korona beruházási támogatást kapott a Szerencsejáték Alap programja keretében ⁽¹⁶⁴⁾. Így a TS-nek nyújtott beruházási támogatás teljes összege 82,5 millió norvég korona.
- (289) A norvég hatóságoktól kapott tájékoztatás szerint a Trondheim Spektrum felújítását és bővítését a tőkeinjekció nélkül nem lehetett volna befejezni. A Hatóság megjegyzi továbbá, hogy az infrastruktúrafejlesztés költségeinek legnagyobb részét magánhitelből finanszírozzák.
- (290) A hatóság azt is megemlíti, hogy az általános csoportmentességi rendelet 55. cikke alapján a sportlétesítményekre és multifunkcionális szabadidős létesítményekre nyújtott támogatás összeegyeztethető az EGT-megállapodással, és mentesül a bejelentés alól, amennyiben a rendelet alapján teljesül az összes vonatkozó feltétel. Azonban a 8.1.1. szakaszban ismertettek miatt az általános csoportmentességi rendelet ebben az esetben nem alkalmazható.
- (291) Mindazonáltal az általános csoportmentességi rendelet 55. cikke alapján megengedett támogatási intenzitást bizonyos fokig iránymutatásnak lehet tekinteni, amely alátámasztja a Hatóság értékelését az e határozatban vizsgált intézkedések arányosságával kapcsolatban.
- (292) Az általános csoportmentességi rendelet 55. cikk alapján a sportlétesítmények és multifunkcionális szabadidős létesítmények is legfeljebb 30 millió euro beruházási támogatásban részesülhetnek (megközelítőleg 315 millió norvég korona), a sportinfrastruktúra pedig évente 2 millió euro (megközelítőleg 21 millió norvég korona) működési támogatásra jogosult. Az ezen összeget meg nem haladó támogatás esetében a támogatás maximális összegét a támogatható költségek 80 %-ában rögzíthetik ⁽¹⁶⁵⁾.
- (293) A TS-nek nyújtott 82,5 millió norvég korona beruházási támogatás így az általános csoportmentességi rendelet alapján a multifunkcionális infrastruktúra esetében megengedett tartományon belül van.
- (294) A Trondheim Spektrum multifunkcionális szabadidős létesítménynek tekintendő, és ezért az általános csoportmentességi rendelet alapján nem jogosult működési támogatásra. Azonban a fentiekben elmondottak szerint az általános csoportmentességi rendelet szerinti maximális támogatási összeg és támogatási intenzitás segítséget nyújthat, amikor közvetlenül az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján értékelik az arányosságot.

⁽¹⁶²⁾ Az eljárás megindításáról szóló határozat (120) bekezdésében megfogalmazottak szerint a határozatban a Hatóság csak a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződéseken keresztül nyújtott lehetséges támogatást értékelte.

⁽¹⁶³⁾ 1040641. sz. dokumentum, 14–15. o.; 1085422. sz. dokumentum, 27–31. o.

⁽¹⁶⁴⁾ Az eljárás megindításáról szóló határozat (90)–(91) bekezdésében foglaltak szerint a Hatóság a Szerencsejáték Alap keretében a TS-nek folyósított összegeket létező támogatásnak tekinti. A Hatóság azonban figyelembe fogja venni a Szerencsejáték Alap hozzászólását abban az összeegyeztethetőségi vizsgálatban, amelyet lehet, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat hatókörébe tartozó intézkedésekkel kapcsolatban fog elvégezni.

⁽¹⁶⁵⁾ Amíg a projekt teljes költsége nem haladja meg projektenként a 100 millió eurót, összhangban az általános csoportmentességi rendelet 4. cikke (1) bekezdésének bb) pontjával.

- (295) A bérleti szerződések támogatástartalmának becsült összege a sportinfrastruktúrára az általános csoportmentességi rendelet 55. cikke alapján nyújtható működési támogatás határértékein belül van, és a támogatható költségek kevesebb mint 80 %-át fedezné ⁽¹⁶⁶⁾. Ugyanez érvényes az új és a korábbi bérleti szerződésekre.
- (296) Ennek megfelelően a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az értékelt intézkedések – a tőkeinjekció (6. intézkedés) és a bérleti szerződésekből eredő támogatás (4. és 5. intézkedés) – a közös érdekű célkitűzések eléréséhez szükséges minimumra korlátozódnak, és ezért arányosak.

8.6. A VERSENYRE ÉS A KERESKEDELEMRE GYAKOROLT INDOKOLATLAN NEGATÍV HATÁSOK ELKERÜLÉSE

- (297) Ahhoz, hogy egy állami támogatás összegegyeztethető legyen az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, az szükséges, hogy a támogatási intézkedésnek a verseny és a szerződő felek közötti kereskedelem torzulása tekintetében jelentkező negatív hatásai korlátozottak legyenek, és ezeket a negatív hatásokat ellensúlyozzák a közös érdekű célkitűzés megvalósítása tekintetében jelentkező pozitív hatások.
- (298) A norvég hatóságok kifejtették, hogy a Trondheim Spektrum a jelenlegi formájában a Trondheimben elérhető sport- és kulturális kínálat egyik sarokköve, különös tekintettel az ingyenes amatőr sportolási lehetőségekre, amelyeket az önkormányzat biztosít azáltal, hogy ingyenesen teremkapacitást bocsát az ifjúsági sportklubok rendelkezésére.
- (299) A norvég hatóságok ezenkívül jelentéseket nyújtottak be, amelyek a bérleti szerződések szerinti tevékenységek és az egyéb kereskedelmi tevékenységek számláinak elkülönítésével igazolták, hogy a helyi jellegű tevékenységek finanszírozására használtak fel minden támogatást.
- (300) A norvég hatóságok megjegyezték, hogy az olyan létesítmények esetében, mint a Trondheim Spektrum, a magánbefektetések ritkák, és semmiképpen sem elégségesek, a támogatás ezért nem képes kiszorítani a piacról a magánbefektetéseket. A norvég hatóságok azt alátámasztó információkat is szolgáltatottak, hogy a TS nem számít fel indokolatlanul alacsony árakat a kereskedelmi felhasználóinak ⁽¹⁶⁷⁾.
- (301) A Trondheim Spektrum kapacitással rendelkezik arra, hogy olyan közepes és nagy nemzetközi rendezvényeknek adjon otthont, amelyeket a régió kívül is meg lehetne tartani ⁽¹⁶⁸⁾.
- (302) A Hatóság azonban megjegyzi, hogy az intézkedések a szóban forgó finanszírozási hiány fedezésére korlátozódnak. Emellett az infrastruktúra kapacitásának jelentős részét arra fordítják, hogy ingyenes hozzáférést biztosítsanak az ifjúsági sportkluboknak a létesítményekhez, ami a családjuk jövedelmi szintjétől függetlenül ösztönzi a gyermekek és a fiatalok sportolását ⁽¹⁶⁹⁾.
- (303) A Trondheim Spektrum biztosítani fogja, hogy a lakosság szélesebb körben férjen hozzá a sporthoz és a kultúrához, illetve szélesebb körben folytasson ilyen tevékenységeket, figyelembe véve különösen az infrastruktúra többfunkciós jellegét, valamint azt, hogy Trondheimben nincsenek kapacitások és megfelelő alternatív létesítmények a sport- és kulturális rendezvények számára. Az önkormányzat a lakossággal szembeni felelőssége szerint jár el, amikor lehetővé teszi az infrastruktúra-fejlesztési projektet, és ezzel újabb kulturális, zenei és sportrendezvényeket vonz Trondheimbe.
- (304) A fentiek alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az intézkedések nem gyakorolnak indokolatlan negatív hatást a versenyre és a kereskedelemre.

8.7. ÁTLÁTHATÓSÁG

- (305) A norvég hatóságok a támogatások norvégiai nyilvántartásában (<https://data.brreg.no/rofs/eng>) közzéteszik az intézkedésekkel kapcsolatos előírt információkat. Az átláthatósági követelmény így teljesül.

9. AZ ÖSSZEGEYZTETHETŐSEGRE VONATKOZO KÖVETKEZTETES

- (306) A fenti értékelés alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a 2018. december 5-én adott tőkeinjekció az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül. Ez a támogatás az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében összegegyeztethető az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével.

⁽¹⁶⁶⁾ A norvég hatóságok szerint a TS működési kiadásai mintegy 25 millió norvég koronát tesznek ki.

⁽¹⁶⁷⁾ 1040641. sz. dokumentum, 15–16. o.; 1085422. sz. dokumentum, 31. o.

⁽¹⁶⁸⁾ 859501. sz. dokumentum, 22. o.

⁽¹⁶⁹⁾ A bérleti szerződéssel a TS az elérhető kapacitás mintegy 57 %-át használja ki. 1040641. sz. dokumentum, 7. o.

(307) A fenti értékelés alapján a Hatóság nem tudja kizárni, hogy a 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződések és a 2019. évi új bérleti szerződés az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősülnek. Ez a támogatás azonban az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében összeegyeztethető az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A 2007-től 2017-ig terjedő időszakra megkötött bérleti szerződésekből és a 2019. évi új bérleti szerződésből eredő esetleges támogatások az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethetők az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével. Ennek megfelelően a Hatóság a 2019. évi új bérleti szerződés végrehajtását engedélyezi.

2. cikk

A 2018. december 5-én adott tőkeinjekció az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül. A támogatási intézkedés az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével.

3. cikk

A Trondheim Spektrum felújításához és bővítéséhez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztési költségek finanszírozása az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében nem állami támogatás.

4. cikk

A Trondheim Spektrum AS és a Nordea között létrejött hitelmegállapodás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében nem von maga után állami támogatást.

5. cikk

E határozatnak a Norvég Királyság a címzettje.

6. cikk

E határozatnak csak az angol nyelvű változata hiteles.

Kelt Brüsszelben, 2019. november 28-án.

az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről

Bente ANGELL-HANSEN
elnök
felelős testületi tag

Högni KRISTJÁNSSON
bizottsági testületi tag

Frank J. BÜCHEL
bizottsági testületi tag

Carsten ZATSCHLER
ellenjegyző igazgató
Jogi és Végrehajtási Ügyek